

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

YKSILÖLLINEN OPPILASHUOLTO PIELAVEDEN PERUSKOULUISSA

TEKIJÄT:

Kaisa Marila
Tuula Rytönen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Kaisa Marila Tuula Rytönen	
Työn nimi Yksilöllinen oppilashuolto Pielaveden peruskouluissa	
Päiväys 5.11.2020	Sivumäärä/Liitteet 43/2
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Pielaveden kunta / Sivistysosasto	
Tiivistelmä <p>Tutkimus tuotti tietoa Pielaveden yksilöllisen oppilashuollon nykytilasta opetushenkilöstön ja oppilashuollon henkilöstön näkökulmasta. Tämän tutkimuksen tarkoitus oli selvittää opetushenkilöstön ja oppilashuollon henkilöstön mielipiteitä ja kokemuksia yksilöllisen oppilashuollon toteutumisesta, moniammatillisesta yhteistyöstä sekä kehittämistarpeista ja -toiveista. Tutkimuksen tavoite oli tuottaa tietoa, mikä auttaa henkilöstöä huomioimaan, entistäkin paremmin, yksilöllisen oppilashuollon mahdollisuudet oppilaan edun toteutumisessa, kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisäämisessä sekä oppimisen tukemisessa. Kunta voi halutessaan hyödyntää tutkimustuloksia ja konkreettisia kehittämissuhteita yksilöllisen oppilashuollon toteuttamisessa.</p> <p>Tutkimus oli laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimustietoa kerättiin sähköisellä lomakkeella Pielaveden opetushenkilöstöltä ja oppilashuollon henkilöstöltä. Kysymykset analysoitiin laadullisin menetelmin.</p> <p>Tutkimustulosten mukaan Pielaveden yksilöllinen oppilashuolto toimi pääsääntöisesti hyvin. Oppilashuollossa työskenteli riittävä määrä oppilas- ja opiskelijahuoltolain määrittelemää henkilökuntaa, tarjottavat palvelut ja toimintamuodot tukivat tukea tarvitsevaa oppilasta hyvin tai osittain hyvin. Oppilaan hyvinvoinnin ja oppimisen eteen tehtiin monialaista yhteistyötä monipuolisilla työmenetelmillä. Kehitettävää oli etenkin tiedonkulussa, toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa sekä poikkihallinnollisessa yhteistyössä.</p> <p>Yksilöllisen oppilashuollon kehittämistarpeet eivät vaadi suuria taloudellisia investointeja, vaan kaikkien toimijoiden myönteistä asennetta ja tahtotilaa, yhteisten ohjeistusten ja toimintamallien hiomista sekä jo olemassa olevan erityisosaamisen täysimääräistä hyödyntämistä.</p>	
Avainsanat Oppilaan hyvinvointi, oppilaan etu, oppilashuolto, yksilöllinen oppilashuolto	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Degree Programme in Social Services	
Author(s) Kaisa Marila Tuula Rytönen	
Title of Thesis Individual Pupil Welfare in Pielavesi Primary Schools	
Date 5.11.2020	Pages/Appendices 43/2
Client Organisation /Partners Municipality of Pielavesi / Department of Education	
<p>Abstract</p> <p>This study provided information about the current state of the municipality of Pielavesi's individual pupil welfare from the perspective of teaching staff and pupil welfare staff. The purpose of the study was to obtain information on the implementation of individual pupil welfare, multiprofessional cooperation and developmental needs and desires. The aim of the study was to produce practical development proposals for the implementation of more functional and individual pupil welfare that meets the pupils' best interests of the supports well-being and learning. If the municipality wishes, it can utilize the research results and practical development proposals in the implementation of individual pupil welfare.</p> <p>This study was a qualitative study, in which research data were collected from the teaching staff and pupil welfare staff in Pielavesi using an electronic questionnaire. Responses were analyzed using qualitative analysis.</p> <p>The study shows that individual pupil welfare in Pielavesi primary schools generally worked well. A sufficient number of staff, as defined by the Pupil and Student Welfare Act, worked in pupil welfare, and the services and activities provided supported the pupil in need of support well or in part well. For the well-being and learning of the pupil, multiprofessional cooperation was established with diverse work methods. Yet, the study shows that there is still room for improvement, especially in the flow of information, interaction between actors and intersectoral cooperation.</p> <p>The development needs of individual pupil welfare do not require large financial investments. Better individual pupil welfare requires a positive attitude and state of mind on the part of all actors, the refinement of common guidelines and operating models, and the full use of existing special expertise.</p>	
<p>Keywords</p> <p>Individual pupil welfare, pupil welfare, pupil well-being, pupil's best interests</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	PERUSKOULU LAPSEN EDUN TOTEUTTAJANA JA HYVINVOINNIN VAHVISTAJANA	8
2.1	Peruskoulun oppilaiden hyvinvointi tilastojen valossa.....	8
2.2	Pielaveden peruskoulujen oppilaiden hyvinvoinnin tilanne.....	9
2.3	Oppilashuollon palvelut tärkeänä osana peruskoulua	10
2.4	Oppilashuollon järjestäminen Pielavedellä.....	12
3	YKSILÖLLINEN OPPILASHUOLTO	14
3.1	Yksilöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja palvelut.....	14
3.2	Yksilöllinen oppilashuolto Pielaveden peruskouluissa	16
4	TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TARKOITUS	18
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
6	TUTKIMUSTULOKSET	23
6.1	Yksilöllisen oppilashuollon toteutuminen	23
6.2	Moniammatillinen yhteistyö	24
6.3	Yksilöllisen oppilashuollon kehittäminen.....	24
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	26
7.1	Tutkimustuloksista esiin nousseet kehittämissuositukset.....	28
7.2	Tulosten eettisyys ja luotettavuus	30
7.3	Tutkimusprosessin merkitys ammatillisessa kasvussamme	32
7.4	Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusmahdollisuudet	34
	LÄHTEET	36
	LIITE 1: SAATEKIRJE	41
	LIITE 2: SÄHKÖINEN LOMAKE	42

KUVALUETTELO

Kuva 1.	Opiskeluhuollon kokonaisuus (Opetushallitus, a, s.a.).....	11
Kuva 2.	Yksilöllinen oppilashuolto (Peda.net Nakkila).....	14
Kuva 3.	Kehittämismahdollisuuksia sinisen meren strategiaan pohjautuvan nelikenttämallin mukaisesti koottuna	29

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Esimerkki tekemästämme avoimen kysymyksen sisällönanalysista	21
--	----

1 JOHDANTO

Tämä tutkimus on Pielaveden perusopetuksen yksilöllisestä oppilashuollosta. Toimeksiantajamme on kunnan sivistysosasto.

Tutkimuksemme aihe on ajankohtainen. Aloittaessamme tammikuussa 2020 tutkimustyötämme meillä oli tietoa, että kaikki Pielaveden lapset ja nuoret eivät voineet hyvin. Lasten ja nuorten hyvinvointi -Kouluterveys 2019 kyselyn mukaan Pielaveden lapset ja nuoret voivat pääsääntöisesti hyvin. Huolestuttavaa on kuitenkin, että 4. ja 5. luokkalaisista 13,2 % ja 8. ja 9. luokkalaisista 24,7 % kertoi kokevansa terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi. Koettu terveys on kokemuksia omasta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019, c ja d.)

Maassamme valmistellaan kansallista lapsistrategiaa. Lapsistrategian tavoitteena on, että Suomesta tulee nykyistä lapsi- ja perhemyönteisempi yhteiskunta vuoteen 2040 mennessä. Vaikka suurin osa lapsistamme ja nuoristamme voi hyvin, on tilanne eriarvoistunut. Osassa perheissä ongelmat ovat kasaantuneet ja lasten ja nuorten pahoinvointi on lisääntynyt. Lapsistrategiaa tekevät tutkijat ja eri alojen asiantuntijat näkevät tärkeänä, että julkisenvallan toimijat sekä perheet tekevät töitä yhteisvastuullisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin eteen. Lasten ja perheiden kanssa tehtävä työ on oltava aiempaa perhelähtöisempää etenkin sivistys- että sosiaali- ja terveystoimen toimijoilla. (Valtioneuvosto 2019, 11.)

Kevät 2020 oli kansainvälisen COVID-19-viruspandemian vuoksi poikkeuksellinen ja aiheutti muun muassa peruskoulujen siirtymisen etäopetukseen noin kahden kuukauden ajaksi. Lapsiasiavaltuutettu Elina Pekkarisen (2020) mukaan lapsen etu unohtui menneen kevään aikana. Osan kohdalla oikeus opetukseen, suojeluun ja läheisiin ihmissuhteisiin kärsi. Siirryttäessä etäopetukseen lasten asema muuttui entisestään eriarvoisemmaksi. Heikommassa asemassa olevien lasten hyvinvointi laski. Osa lapsista koki turvattomuutta, eikä heillä ollut kotona yhtään aikuista tukemassa koulutyökentelyä. Osan opiskeluvälineet olivat myös etäopetukseen puutteellisia.

Vuonna 2014 voimaan tulleen oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) tarkoitus on edistää perusopetuksessa olevien oppilaiden ja koko kouluyhteisön terveyttä, hyvinvointia ja osallisuutta, ennalta ehkäistä ongelmien syntymistä varhaisella tuella, lisätä kodin ja koulun yhteistyötä, turvata oppilashuollon palvelut sekä tehostaa oppilaan kanssa työskentelevien ammattilaisten yhteistyötä (Hietanen-Peltola, Laitinen, Autio ja Palmqvist 2018, 7).

Kouluyhteisön tarkoitus on turvata oppilaan oppiminen opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Mikäli oppilaan oppimisessa havaitaan haasteita, pyritään siihen ensisijaisesti vastaamaan pedagogisin ratkaisuin tai yhteisöllisen oppilashuollon keinoilla. Tämä ei kokemuksemme mukaan kaikkien kohdalla pelkästään riitä, vaan yhä useampi oppilas tarvitsee oppimisensa ja koulunkäyntinsä sekä hyvinvointinsa tueksi myös yksilöllisiä oppilashuollon palveluja.

Pielavedellä on kolme alakoulua, Rannankylän, Säviän ja Pohjois-Pielaveden koulut sekä yksi yhteisnaiskoulu, Puustellin koulu, 6–9. luokkalaisille koululaisille. Oppilaita kouluissa on yhteensä 488 henkilöä (Niskanen 2020). Opetushenkilöstöä ja oppilashuollon henkilöstöä on 70 henkilöä.

Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää opetushenkilöstön ja oppilashuollon henkilöstön mielipiteitä ja kokemuksia yksilöllisen oppilashuollon toteutumisesta, moniammatillisesta yhteistyöstä sekä kehittämistarpeista ja -toiveista. Tutkimuksen tavoite on tuottaa tietoa, mikä auttaa henkilöstöä huomioimaan, entistäkin paremmin, yksilöllisen oppilashuollon mahdollisuudet oppilaan edun toteutumisessa, kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisäämisessä sekä oppimisen tukemisessa. Kunta voi halutessaan hyödyntää tutkimustuloksia ja konkreettisia kehittämissuhteita yksilöllisen oppilashuollon toteuttamisessa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) sovelletaan perusopetuksessa olevaan oppilaaseen ja toisen asteen opetuksessa olevaan opiskelijaan. Lakia ei sovelleta oppivelvollisuusiän ylittäneisiin opiskelijoihin. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädetään opiskelijasta, koulutuksen järjestäjästä ja oppilaitoksesta.

Opinnäytetyö suuntautuu perusopetukseen, joten selvyden vuoksi käytämme käsitteitä oppilas, opetuksen järjestäjä sekä koulu. Sosiaalialan toimijoista käytämme käsitettä sosiaalipalvelut. Tämä on yhtenevä Pielaveden kunnan käyttämän käsitteen kanssa. Opetushenkilöstöön kuuluvat opettajat, erityisopettajat, opinto-ohjaaja, koulunkäynninohjaajat sekä rehtori ja koulujen johtajat. Oppilashuollon henkilöstöä ovat kouluterveydenhoitajat, koulupsykologi, koulukuraattori sekä sosiaalipalvelujen toimijat.

Avainsanat: **oppilaan etu, oppilaan hyvinvointi, oppilashuolto ja yksilöllinen oppilashuolto**

2 PERUSKOULU LAPSEN EDUN TOTEUTTAJANA JA HYVINVOINNIN VAHVISTAJANA

YK:n lasten oikeuksien 3. artikla velvoittaa kaikkia lasten kanssa toimivia, julkista tai yksityistä sosiaalihuoltoa, tuomioistuimia, hallintoviranomaisia tai lainsäädäntöelimien toimissa olevia, ottamaan kaikessa toiminnassaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus (Unicef 1989). Lapsen etu määrittyy eri elämäntilanteissa erilaiseksi. Siksi se on tärkeää avata erikseen jokaisessa kontekstissa, jossa lapsi toimii. (Vilpa 2017, 8.)

Lapsen etu on yleismaailmallinen käsite, jota ohjaavat eri kansainväliset sopimukset ja kansalliset lait. Lapsen edun määrittäminen on sen moniulotteisuutensa vuoksi hankalaa. Se on tulkinallinen peruseriaate, jossa lapsi tulee nähdä aktiivisena osallistujana ja toimijana. Useissa tapauksissa aikuinen joutuu tekemään lapsen puolesta päätöksiä lapsen vähäisen elämäkokemuksen ja tiedon puutteen vuoksi. Tällöin aikuisen tulee selvittää lapsen mielipide ja toimia olosuhteet huomioon ottaen lapsen edun mukaisesti. Lapsen etu ei myöskään ole sidottu kulttuuriin eikä sen perinteisiin tai tapoihin. (Zermatten 2010, 4–8.)

Perusopetuksen arvot pohjautuvat ihmisyyteen, sivistykseen, tasa-arvoon ja demokratiaan. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja hänen tapansa oppia ja kehittyä täysivaltaiseksi kansalaiseksi ovat yksilölliset. Jokainen lapsi on oikeutettu hyvään opetukseen, onnistumisen kokemuksiin ja osallisuuteen. Perusopetuksella pyritään turvaamaan jokaiselle lapselle hyvän elämän edellytykset. Oppilaat viettävät koulussa ison osan päivistään. Ei ole yhdentekevää, kuinka he siellä voivat. Hyvinvoivat oppilaat oppivat paremmin, heidän yhteistyötaitonsa ovat hyvät ja he kokevat terveytensä ja ihmissuhteensa myönteisenä sekä elämänsä toiveikkaana. (Opetushallitus 2014,15.)

Perusopetuslain (628/1998) mukaan oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta. Lisäksi hän on oikeutettu opinto-ohjaukseen sekä tarpeidensa mukaiseen oppimisen tukeen. Tuki tulee antaa heti, kun sen tarve ilmenee. Oppimisen ja koulunkäynnin tuessa on kolme tasoa; yleinen, tehostettu ja erityinen. Tarjottavia tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, ohjaaja- ja avustajapalvelut sekä erilaiset apuvälineet. Kaikkia tukimuotoja voidaan käyttää oppilaan hyväksi kaikilla tuen tasoilla, lukuun ottamatta kokoaikaista erityisopetusta, joka vaatii erityisentuen päätöksen. (Opetushallitus, a s.a.)

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) säätää yksilöllisestä oppilashuollosta ja perusopetuslaki (628/1998) oppimisen tuesta. Erottavat tekijät ovat yksilöllisen oppilashuollon vapaaehtoisuus ja oppimista tukevan pedagogisen tuen velvoittavuus (Opetushallitus s.a.). Käytännössä molempien lakien mukaisia tuen muotoja käytetään oppilaan tukemisessa usein rinnakkain.

2.1 Peruskoulun oppilaiden hyvinvointi tilastojen valossa

Tuoreimman valtakunnallisen kouluterveyskyselyn (2019) mukaan maamme peruskoulujen 4–5. luokkien ja 8–9. luokkien oppilaat voivat pääsääntöisesti hyvin ja viihtyvät koulussa. Oppilaat kertoi-

vat pitävänsä koulunkäynnistä, tulevansa vanhempiensa kanssa hyvin toimeen ja kokevansa elämänsä mielekkääksi. Nuorten, 8. ja 9. luokkalaisten, humalahakuinen juominen on myös vähentynyt aiempaan vuonna 2017 tehtyyn kyselyyn verrattuna. (Ikonen ja Helakorpi 2019, 1.)

Kaikilla peruskoululaisilla ei kuitenkaan ole asiat hyvin. Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokee 9 prosenttia 4–5. luokkalaisista ja peräti 20,9 prosenttia 8–9. luokkalaisista vastaajista. Koettu terveys on kokemuksia omasta fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä. Koulukiusaamista on kokenut 7,3 prosenttia vastaajista. Netissä vietetty aika on estänyt syömisen tai nukkumisen 4,1 prosentilla 4–5. luokkalaisista vastaajista. Huumausaineita, kuten kannabista tai lääkkeitä päihtymistarkoituksessa, on kokeillut, ainakin kerran, 9 prosenttia 8–9. luokkalaisista vastaajista. Noin 16 prosenttia 4–5. luokkalaisista ja noin 25 prosenttia 8–9. luokkalaisista kertoi joutuneensa viimeisen vuoden aikana huoltajansa tai muun läheisen tuottaman henkisen väkivallan kohteeksi. Henkistä väkivaltaa ovat esimerkiksi puhumisesta kieltäytyminen, loukkaaminen, nöyryyttäminen, sopimattomat ehdotukset sekä hylkäämisellä tai väkivallalla uhkaaminen. Pojat kertoivat kokeneensa enemmän fyysistä uhkaa tai suoranaista väkivaltaa ja tytöt seksuaalista häirintää tai seksuaalista väkivaltaa. Vajaa puolet vastaajista on sitä mieltä, että heillä ei ole koulussa yhtään luotettavaa aikuista, jolle he voisivat avoimesti kertoa mieltään askarruttavista asioista. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019, a ja b.)

Tilastokeskuksen (2019) teettämän Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa -TEA 2019 tutkimuksen mukaan parannusta edelliseen tutkimukseen on tapahtunut oppilaiden hyvinvoinnin ja terveyden kokemisessa sekä yhteisöllisen toimintakulttuurin edistymisessä. Peruskouluissa on lisätty aiempaa enemmän ja monipuolisemmin liikuntaa koulupäiviin. Oppilashuoltopalveluiden saatavuus on parantunut ja oppilaiden osallisuus koulun toimintaan ja arviointiin on lisääntynyt. Koulu koetaan myös aiempaa terveellisempänä ja turvallisempana paikkana. Tutkimus nosti esille myös puutteita. Huoltajat eivät osallistu tai heitä ei osallisteta koulun toiminnan suunnitteluun, järjestämiseen tai arviointiin uuden opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. Koulujen yleiset oppilashuoltoryhmät kokoontuvat aiempaa harvemmin, mutta niissä käsiteltävät asiat ovat lain hengen mukaisia. Eli niissä ei enää juurikaan käsitellä lainvastaisesti yksittäisen oppilaan asioita. Oppilashuoltopalveluissa on puutteita koululääkärin saatavuudessa 11 prosentilla, koulupsykologin saatavuudessa 9 prosentilla ja kuraattorin saatavuudessa 2 prosentilla kouluista. (Wiss ym. 2020.)

2.2 Pielaveden peruskoulujen oppilaiden hyvinvoinnin tilanne

Kouluterveyskyselyn (2019) mukaan Pielaveden 4–5. luokan vastaajista 87,1 prosenttia ovat erittäin tai melko tyytyväisiä elämäänsä. Vastaava luku 8–9. luokkalaisissa oli 74,7 prosenttia.

Huolestuttavaa sen sijaan on, että Pielaveden 4–5. luokkalaisista vastaajista kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi 13,2 prosenttia oppilaista. Tämä on reilu neljä prosenttia maan keskiarvoa korkeampi tulos. Mielialaan liittyviä ongelmia oli esiintynyt 9 prosentilla ja koulustressiä 32,3

prosentilla vastaajista. Henkistä väkivaltaa huoltajien tai läheisten aikuisten kohdalta viimeisen vuoden ajalta kertoi kokeneensa 15,1 prosenttia vastaajista. Koulukiusaamisen kohteeksi on joutunut 6,5 prosenttia vastaavista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019, c.)

Yläkoulun 8–9.luokkalaisten tuloksissa huolestuttavimmin nousi esille koettu terveys. Vastaajista 24,7 prosenttia kertoi kokevansa terveytensä keskinkertaiseksi tai sitä huonommaksi. Tämä on vajaa kolme prosenttiyksikköä koko maan, jo korkeasta, tulosta korkeampi. Vastaajista 13,8 prosenttia on kokenut kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta kyselyä edeltäneenä kahtena viikkona. Henkistä väkivaltaa huoltajien tai muiden läheisten ihmisten taholta viimeisen vuoden aikana oli kokenut 29,2 prosenttia. Kiusatuksi oli tullut 8,2 prosenttia vastaajista. Fyysisen väkivallan uhkaa oli kokenut 18,8 prosenttia vastaajista. Pojat olivat kokeneet väkivaltaa tyttöjä useimmin. Häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana oli kokenut 28,1 prosenttia. Lähes puolet tytöistä oli joutunut seksuaalisen häirinnän tai ahdistelun kohteeksi. Tupakkaa 8–9. luokkalaisista vastaajista poltti 16,7 prosenttia päivittäin. Alkoholია käytti humalahakuisesti vähintään kerran kuussa 11,5 prosenttia vastaajista. Kannabista tai muita huumausaineiksi luokiteltavia aineita oli ainakin kerran kokeillut 6,3 prosenttia vastaajista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019, d.)

Pielavedellä Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa -TEA 2019 Suomen peruskouluissa tutkimuksen tutkimustulokset olivat kokonaisuutta tarkasteltaessa saman suuntaiset kuin koko maan tulokset. Vahvuuksia Pielavedellä oli lukuvuonna 2018–2019 koululääkärin palveluiden mitoitus, tapaturmien seuranta niin koulumatkoilla kuin koulussakin sekä oppilaiden hyvinvoinnista ja terveydestä tiedottaminen oppilaille itselleen ja niitä seuraaville tahoille. Kehitettävää puolestaan oli, koko maan tuloksesta poiketen, oppilaiden liikkumisen lisäämisessä koulupäivin aikana. Kehitettävää oli myös oppilaiden vaikutusmahdollisuuksissa sekä huoltajien osallisuudessa ja vaikutusmahdollisuuksissa. Tutkimuksissa esille nousi myös koulupsykologin puuttuminen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2020, TEAviisari Pielavesi.) Pielavedellä kunta palkkasi koulupsykologin syksyllä 2019.

2.3 Oppilashuollon palvelut tärkeänä osana peruskoulua

Oppilashuolto on perusopetuksen oppilaille tarjottava matalan kynnyksen palvelu (Hietanen-Peltola 2019, 7). ”Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä” (Opetushallitus, a, s.a.). Kansainvälisesti koulun oppilashuolto tunnetaan paremmin termillä koulun sosiaalityö. Koulusosiaalityön kattava tavoite on tukea kaikkien oppilaiden tarpeita integroimalla sosiaalityön tiedot, arvot ja taidot opetustyön käytäntöihin. On tärkeää, että koulun ammattilaiset, niin opetushenkilöstö kuin oppilashuollon henkilöstö tuntevat riittävän hyvin toistensa työn sisällön ja työskentelytavat. Tieto lisää yhteistyötä ja tätä kautta oppilaan hyvinvointia. (Gherardi ja Whittlesey-Jerome 2018, 38–42.) Örebron yliopistolle tehdyssä tutkimuksessa todetaan, että oppilashuollon toimijoiden tulee tuntea oppilashuollon sisältö, jotta oppilashuoltotyö voi olla määrätietoista ja tavoitteisiin tähtäävää (Granfors ja Nyberg 2012, 61).

Perusopetuslakiin (2003, 31 a §) on kirjattu oppilaan oikeus oppilashuoltoon. Vuonna 2014 uusiutunut oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) on erillislaki, jonka tavoitteena on turvata oppilaan ja koko kouluyhteisön hyvinvointi, huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö ja oppilaiden osallisuuden lisääminen. Oppilaiden osallisuutta lisää heidän mukaansa ottaminen päätöksentekoon itseään ja kouluyhteisöä koskeissa asioissa.

Oppilaalla on oikeus saada oppilashuollollista tukea siinä laajuudessa, kun hänen oppimiseensa osallistuminen sitä vaatii. Oppilashuolto nähdään tärkeänä osana peruskoulun toimintaa. Se on peruskoulun sosiaali- ja kasvatustyötä. Siinä on ensisijaista lapsen edun mukainen toiminta. Oppilashuoltotyössä keskeistä on luottamuksellisuus, oppilaan ja huoltajan kunnioittaminen sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Oppilashuoltoa pyritään toteuttamaan monialaisena, ennalta ehkäisevänä ja koko koulun yhteisöllisyyttä tukevana toimintana. Kaikki oppilashuollon palvelut ovat oppilaalle maksuttomia. (Opetushallitus 2014, 80.)

Perusopetuksessa jokaisen työntekijän on omalta osaltaan huolehdittava oppilaiden hyvinvoinnista. Perusopetuksessa olevilla oppilailla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön, käsittäen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden. Ympäristön on oltava työrauhaa ja -turvallisuutta edistävä. Yksi osa koulun oppilashuoltoa ovat suunnitelmat oppilaiden suojaamiselta väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä eri oppiaineiden opetukseen laaditut turvallisuusohjeet. (Opetushallitus 2014, 80–81.)

Kouluyhteisön tarkoitus on turvata oppilaan oppiminen opetussuunnitelman mukaisten tavoitteiden mukaisesti. Mikäli oppilaan oppimisessa havaitaan haasteita, pyritään siihen ensisijaisesti vastaamaan pedagogisin ratkaisuin tai yhteisöllisen oppilashuollon keinoilla. Tämä ei kokemuksemme mukaan kaikkien kohdalla pelkästään riitä, vaan yhä useampi oppilas tarvitsee oppimisensa ja koulunkäyntinsä sekä hyvinvointinsa tueksi myös yksilöllisiä oppilashuollon palveluja. Opinnäytetyössämme tutkimme yksilöllistä oppilashuoltoa. Käsittelemme sitä seuraavassa pääluvussa syvällisemmin.

Kuva 1. Opiskelu- huollon kokonaisuus (Opetushallitus, a, s.a.)

Peruskoulujen oppilashuollon järjestämisvastuu on koulutuksen järjestäjillä eli kunnilla. Koulutuksen järjestäjä vastaa, että lain mukainen oppilashuolto toteutuu. Koulutuksen järjestäjän on tehtävä monialaista yhteistyötä opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystieteiden kanssa niin, että oppilashuollosta tulee yksi yhtenäinen kokonaisuus (Perälä ym. 2015, 30). Oppilaan hyvinvoinnista huolehtiminen oppilashuollon kautta vaihtelee järjestävän kunnan mukaan. Tuen määrä ja sisältö on tilansidonnaista ja yksilökohtaista. (Granfors ja Nyberg 2012, 10.)

Opetusta järjestävällä kunnalla tulee olla lain mukaiset paikalliset oppilashuoltosuunnitelmat laadittuina. Paikallisia suunnitelmia ovat lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, opetussuunnitelmaan sisältyvä opiskeluhoitoa koskeva osuus ja koulukohtainen opiskeluhoitosuunnitelma. Suunnitelmat laaditaan monialaisesti paikalliset toimijat ja olosuhteet huomioiden. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015, 7.)

2.4 Oppilashuollon järjestäminen Pielavedellä

Pielavedellä lasten ja nuorten hyvinvointi suunnitelma on laadittu vuonna 2016 ja sen päivittäminen on suunniteltu tehtäväksi vuonna 2021. Pielavedellä lapset ja nuoret voivat pääsääntöisesti hyvin. Joukossa on kuitenkin lapsia ja nuoria, jotka kokevat pahaa oloa, ahdistuneisuutta ja yksinäisyyttä. (Pielavesi 2016, 6 ja 22.) Suunnitelmassa oppilashuoltoon viitataan vain yleisesti, eikä suunnitelmaan ole päivitetty tämänhetkistä tilannetta.

Kuntakohtainen opetussuunnitelma (2016) on laadittu yhdessä Nilakan kuntien kanssa. Nilakan kuntia ovat Pielavesi, Keitele, Tervo ja Vesanto. Kunnat ovat perustaneet yhteisen ohjausryhmän, jonka tehtävä on ohjeistaa koulujen oppilashuoltoa. Opetussuunnitelmaan sisältyvässä oppilashuollon osuudessa todetaan, että ”oppilashuoltotoiminnan tavoitteena on oppilaan kaikinpuolisesta hyvinvoinnista huolehtiminen” (Nilakan perusopetuksen opetussuunnitelma 2016).

Pielaveden koulukohtainen oppilashuoltosuunnitelma on vuodelta 2014. Sitä noudatetaan kaikissa kuntamme peruskouluissa. Pielaveden koulujen oppilashuollon tavoite on edistää oppilaiden turvallista, oppimiseen ja kasvamiseen kannustavaa, ilmapiiriä. Oppilashuoltoa toteutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa moniammatillisesti yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Yhteistyötahoja ovat koulun oppilashuollon palvelut, kuten koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja ja koulupsykologi, sosiaalityö ja lastensuojelu, perus- ja erikoissairaanhoidon, perheneuvola, puheterapia, toimintaterapia, nuorisopalvelut sekä poliisi. Yhteistyön perustana voi olla koulun yhteinen yhteisöllinen tai oppilaan yksilöllinen tarve. (Peda.net Pielavesi 2014.)

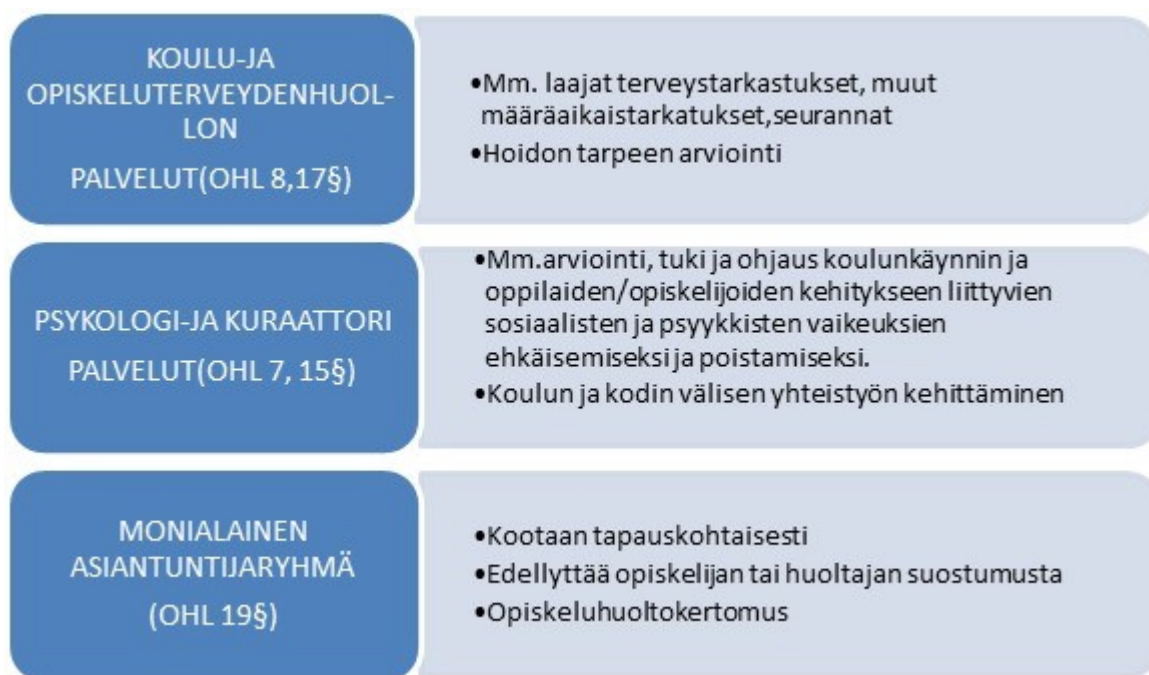
Pielaveden kouluilla kokoontuvat koulukohtaiset oppilashuoltoryhmät. Ryhmään osallistuu rehtori tai koulun johtaja, sosiaalipalveluiden edustaja, kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori, koulupsykologi, opinto-ohjaaja, koulunkäynninohjaajat sekä erityisopettajat. Kokoontumisiin voidaan kutsua tarpeen vaatiessa myös sidosryhmien edustajia ja asiantuntijoita. Yhteisöllisten oppilashuoltoryhmien tehtävä on havainnoida ja tunnistaa koulu yhteisön onnistumisia ja kehitystarpeita. Havainnoinnit, huoltajilta

ja yhteistyötahoilta saadut palautteet sekä eri tutkimusten kautta saadut tiedot ohjaavat oppilas-
huoltoryhmän kehittämistyötä. Kehittämistyötä tehdään yhdessä koulun ulkopuolisten lasten ja nuor-
ten hyvinvointia edistävien yhteistyötahojen kanssa. Tavoitteena on ylläpitää ja lisätä koko kouluyh-
teisön tervettä kehitystä ja mahdollisimman hyvien oppimistulosten saavuttamista. Tarvittaessa kou-
lukohtaiset oppilashuoltoryhmät toimivat koulun kriisiryhmänä. (Peda.net Pielavesi 2014.)

3 YKSILÖLLINEN OPPILASHUOLTO

Yksilöllistä oppilashuoltoa tulisi tarjota oppilaalle mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta sillä voitaisiin tehokkaasti tukea oppilaan koulussa selviytymistä ja estää monitahoisten ongelmien syntymistä. Yksilöllisessä oppilashuollossa oppilas on keskiössä. Oppilaan mielipiteet, voimavarat, edellytykset ja tuen tarve on otettava huomioon suunnattaessa oppilashuollon palveluita. (Opetushallitus 2014, 83.)

Yksilöllisellä oppilashuollolla on merkittävä rooli oppilaan perus- ja ihmisoikeuksien toteuttajana. Yhtenä osana perusoikeuksia on osallisuus yksilöllisessä oppilashuollossa käsiteltäviin oppilaan omiin asioihin. (Hakalehto-Wainio 2012, 218.) Yksilöllinen oppilashuolto on oppilaalle vapaaehtoista. Se tarvitsee toteutuakseen oppilaan ja hänen huoltajansa suostumuksen. Oppilas huoltajineen on ensiarvoisessa asemassa päätettäessä, keitä ammattilaisia monialaiseen ryhmään kutsutaan. Alaikäisellä oppilaalla on halutessaan oikeus kieltäytyä huoltajan kutsumisesta mukaan yksilölliseen oppilashuoltoryhmään, edellyttäen, ettei päätös ole lapsen edun vastainen. (Perälä ym. 2015.)

Kuva 2. Yksilöllinen oppilashuolto (Peda.net Nakkila)

3.1 Yksilöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja palvelut

Kouluterveydenhuollon palvelut ovat oppilaille ja perheille suunnattuja terveysterveystarpeita, jotka ovat saatavilla koulupäivien aikana koululla tai sen välittömässä läheisyydessä. Kouluterveydenhuollon tehtävät ovat laajat. Keskeinen tehtävä on oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ja huoltajien kasvatustyön tukeminen. Lisäksi palveluissa tulee tunnistaa oppilaan erityisen tuen tarve yhteistyössä oppilashuollon muiden toimijoiden kanssa. Palveluihin kuuluu

myös pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja hoitoon ohjaaminen. Kouluterveydenhuoltoon kuuluu oppilaan suun terveydenhuolto. Työmuotoja ovat muun muassa laajat terveystarkastukset sekä vastaanotto. (THL 2019.)

Koulukuraattori tekee koulun sosiaalityötä. Se on parhaimmillaan ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä. Tukemalla haastavassa tilanteessa olevaa oppilasta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, pyritään estämään ongelmien kasaantuminen ja monimutkaistuminen. Kuraattoripalvelu on niin kutsuttu matalan kynnyksen palvelu, johon oppilas voi hakeutua itse tai ohjautua huoltajan tai koulun henkilökunnan lähettämänä. Kuraattorin työn tavoitteet ovat edistää tukea tarvitsevan oppilaan oppimista, hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Kuraattorin työ on oppilaan tukemista ja ohjaamista, huoltajien kanssa kasvatuskumppanuuden jakamista, opetushenkilöstön konsultointia, monialaista verkostotyötä sekä kouluyhteisön kehittämistä. (Nieminen ja Turunen 2015, 31–33.)

Koulupsykologi on oppilashuollon erityisosaaja. Koulupsykologin tehtäviä ovat muun muassa oppilaan psyykkisen hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Työ on usein oppilaan kanssa tehtävää asiakastyötä. Asiakastyö voi olla esimerkiksi keskusteluja tai erilaisten psykologisten tutkimusten tekemistä. Tutkimuksilla selvitetään oppilaan tuen tarpeita ja oppimisen haasteita. Koulupsykologin tehtävä on myös konsultoida oppilaan kanssa työskenteleviä ammattilaisia sekä tukea huoltajia heidän kasvatustehtävässään. Työn keskeisiä periaatteita ovat lapsilähtöisyys, oppilaan itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vapaaehtoisuus ja luottamuksellisuus. (Salmela 2019, 54–55.)

Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013, 19 §) mukaan yksittäisen opiskelijan tuen tarpeen selvittämiseksi ja tarvittavien palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoonpano määritellään tapauskohtaisesti riippuen oppilaasta ja hänen asiastaan. Oppilaalta ja huoltajalta pyydetään ryhmän perustamisesta ja kokoonpanosta kirjallinen suostumus. Monialaiseen asiantuntija ryhmään voi kutsua mukaan oppilaan ja huoltajan lisäksi esimerkiksi opettajan, erityisopettajan, rehtorin, opinto-ohjaajan, oppilashuollon asiantuntijat, perus- ja erikoisterveydenhuollon edustajan, sosiaalipalveluiden edustajan, etsivän nuorisotyöntekijän, poliisin, tukihenkilön tai läheisen sekä muut oppilaan käsiteltävään asiaan liittyvät henkilöt. (Opetushallitus 2014, 83–84.)

Oppilaan asioiden käsittelemisestä monialaisessa asiantuntija ryhmässä on laadittava oppilashuoltokertomus. Oppilashuoltokertomus kirjataan jatkuvaan muotoon kronologisessa järjestyksessä. Kertomuksessa tulee olla 1) oppilaan perustiedot sekä huoltajan nimi ja yhteystiedot, 2) asian vireille panna, 3) aiemmin toteutuneet toimenpiteet, 4) tiedot oppilashuoltoryhmän kokoontumisesta (osallistujat, tehdyt päätökset, päätösten toteutussuunnitelmat, palveluiden toteuttajat sekä seurannasta vastaavat tahot), 5) toteutetut toimenpiteet, 6) kirjauksen tekijän tiedot ja päivämäärä. (Opetushallitus 2014, 83.) Lähtökohtaisesti oppilashuoltokertomus on salassa pidettävä asiakirja. Niissä tapauksissa, joissa laki antaa mahdollisuuden tietojen edelleen luovuttamiseen, tulee oppilashuoltokertomukseen lisätä tieto siitä, kenelle tietoja on luovutettu ja luovuttamisen perusteet (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2013, 20 §).

Tapauskohtaiseen oppilashuoltoryhmään kuuluvilla asiantuntijoilla on oikeus vaihtaa oppilashuollollisia välttämättömiä tietoja. Ryhmän jäsenet voivat myös pyytää neuvoa oppilaan asian hoitamiseksi tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2013, 19 §.) Oppilaan

opettajalla on oikeus keskustella oppilaansa asioista niiden opettajien sekä asiantuntijoiden kanssa, joiden työhön yksittäisen oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen liittyy. Keskusteluja käydään siinä laajuudessa kuin käytännön suunnittelu ja toteuttaminen vaativat. Keskusteluilla pyritään varmistamaan, että oppilas saa oikea-aikaista sekä riittävää tukea. Opettajan ei tarvitse lain mukaan kirjata keskusteluja. Oppilashuollon asiantuntijat kirjaavat konsultoivat keskustelut harkintansa mukaan omiin järjestelmiinsä. Koulun henkilökunta on vaitiolovelvollinen saamistaan oppilaskohtaisista tietoista. Tietoja ei saa luovuttaa sivullisille, eikä niille koulun henkilölle, jotka eivät työskentele oppilaan kanssa. (Opetushallitus b, s.a.)

Mikäli oppilas siirtyy perusopetuksensa aikana toisen opetuksen järjestäjän kouluun, voidaan oppilashuollollisia tietoja luovuttaa eteenpäin oppilaan ja huoltajan kirjallisella suostumuksella. Luovutettavat tiedot tulee olla oleellisia opetuksen ja tuen tarpeen järjestämisen jatkuvuuden kannalta. Sallassapito säädöksistä huolimatta uudelle opetuksen järjestäjälle tulee luovuttaa viipymättä välttämättömät tiedot (Perusopetuslaki 1998, 40 § ja 41 §.) Tieto on välttämätön silloin, kun sitä tarvitaan oppilaan itsensä tai muiden oppilaiden turvaamiseksi (Opetushallitus 2014, 84).

3.2 Yksilöllinen oppilashuolto Pielaveden peruskouluissa

Pielavedellä yksilöllistä oppilashuoltoa toteuttavat peruskoulujen oppilashuollon henkilöstö. Kunnassa on kuraattori, koulupsykologi ja kolme terveydenhoitajaa sekä koululääkäri.

Huolta herättävä tai tukea tarvitseva oppilas voi ohjautua yksilöllisen oppilashuollon asiakkaaksi eri tahoilta. Oppilas tai hänen huoltajansa voi olla yhteydessä valitsemaansa oppilashuollon toimijaan. Opetushenkilöstöön kuuluva taho, usein opettaja, ottaa suoraan yhteyttä oppilashuoltoon tai täyttää käytössä olevan kaavakkeen yksilöllisen oppilashuollon järjestämistarpeesta. Aloite yksilöllisen oppilashuollon järjestämiseen voi tulla kuraattorin, koulupsykologin tai terveydenhoitajan taholta. Olipa aloitteen tekevä taho kuka tahansa, se oppilashuollon toimija, jolle tieto yksilöllisen oppilashuollon järjestämistarpeesta tulee, selvittää miten asiaa lähdetään viemään eteenpäin. Useimmiten kootaan tapauskohtainen yksilöllinen oppilashuoltoryhmä. Ryhmän kokoonpanon päättää oppilas ja hänen huoltajansa. Toimijat voivat kuitenkin suositella ryhmään kutsuttavia asiantuntijoita. Suositeltavaa on, että oppilas ja huoltajat täyttävät yhdessä lomakkeen, johon ovat merkinneet kaikkien ryhmään osallistuvien nimet. Ryhmän kokoonpanosta sopiminen voidaan hoitaa myös puhelimesta tai haastattelulla. Kokoonpanon selvittyä, ryhmän koollekutsuja sopii aikataulut ja käytännön järjestelyt. Ensisijaisesti pyritään noudattamaan oppilaan ja hänen perheensä aikataulua. (Hintsanen 2020.)

Kuraattorin työnkuvaan kuuluu muun muassa oppilaan tilanteen kartoittamista ja selvittämistä, oppilaan ohjaamista tarvittaviin palveluihin, oppilaan tukemista ja auttamista sekä yksilöllisen oppilashuoltoryhmän koollekutsumista. Oppilaan asioiden palvelutarpeen arvioimiseen vaaditaan noin 3–5 tapaamiskertaa. Tapaamisen jatkuvat usein myös tämän jälkeenkin tukikeskusteluihin. Työmenetelmiä ovat keskustelujen lisäksi erilaisten korttien ja valmiiden materiaalien hyödyntäminen. Oppilaan asioissa kuraattori tekee yhteistyötä huoltajien ja monialaisen verkoston kanssa. Kuraattori on myös

keskeinen toimija, kun edistetään koko kouluyhteisön hyvinvointia, moniammatillista verkostoitumista sekä kehittämistä. (Laitinen 2020.)

Koulupsykologi tekee työtä lasten, nuorten ja perheiden kanssa (asiakastyön konteksti), antaa neuvontaa ja konsultaatiota koulu- ja oppilaitosyhteisön jäsenille ja yhteistyötahoille (sisäisen palvelun konteksti) sekä toimii suunnittelu- ja kehittämistehtävissä (verkostotyön palvelukonteksti). Oppilashuollossa psykologin työssä keskeistä on tuoda psykologista asiantuntijuutta koulujen ja oppilaitosten käyttöön. Tämä tapahtuu antamalla konsultaatiota henkilöstölle ja tekemällä yhteistyötä heidän kanssaan. Tavoitteena on edistää niin yksittäisen oppilaan kuin myös koko koulu- tai oppilaitosyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta sekä myönteistä opiskeluilmapiiriä. Lasten ja nuorten kehitykseen, psyykkiseen terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä psykologi tukee lapsia, nuoria ja heidän perheitään antamalla neuvontaa ja ohjausta. Lasten, nuorten ja perheiden kanssa toteutetaan keskusteluhoitoa, joka voi olla yksilö-, perhe- tai ryhmämuotoista. Mitä pienemmistä lapsista on kyse, sen tärkeämpää on tavallisesti työskentely lapsen elämän tärkeiden aikuisten kanssa. Pieni lapsi ei välttämättä hyödy omasta psykologikontaktista. Nuoruusikäisten ja nuorten aikuisten kanssa taas työskennellään useimmiten henkilökohtaisesti. Huoltajien tai vanhempien sekä oppilaitoksen edustajien kanssa työskennellään tilanteen edellyttämällä tavalla. (Hartikainen 2020.)

Kouluterveydenhoitajan tehtäväkuvaan kuuluu toteuttaa oppilaalle terveystarkastuksia, selvittää oppilaan tilannetta esimerkiksi keskittymis- ja tarkkaavaisuushaasteen vuoksi, ohjata eteenpäin lääkärille ja erilaisiin tutkimuksiin, olla yhteydessä oppilasta jo hoitavaan tahoon, kuten erityissairaanhoidon, järjestää moniammatillisia kuntoutuspalavereita sekä toimia koollekutsujana ja järjestäjänä yksilöllisessä oppilashuoltoryhmässä. Oppilas voi käydä terveydenhoitajan luona tukikäynneillä keskustelemassa haluamistaan asioista. Kouluterveydenhoitaja osallistuu myös kutsuttuna koulun yleiseen oppilashuoltoryhmään. Lisäksi koulun arjessa tulee ennakkoimattomia tilanteita, joihin tarvitaan terveydenhoitajan asiantuntemusta. (Hintsanen 2020.)

Sosiaalipalveluiden ensisijainen tehtävä, on toimia, sosiaalihuoltolain hengessä, ennalta ehkäisevänä ja varhaista tukea tarjoavana yhteistyökumppanina. Yksilöllinen oppilashuoltoryhmä toimii hyvänä ”matalan kynnyksen” tapaamispaikkana, jossa sosiaalipalveluilta on mahdollista saada erityisosaamiseen perustuvaa neuvontaa ja tukea, ilman lastensuojelun asiakkuutta. Pielaveden sosiaalipalveluiden lasten- ja nuorten palveluiden työmuotona on otettu käyttöön niin sanottu monitoimijuuden systeemisyys, jossa perhe on keskiössä ja toimijat toimivat heidän ympärillään, etsien yhdessä ratkaisuja kulloiseenkin haasteeseen. (Sosiaalipalvelut 2020.)

4 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TARKOITUS

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää opetushenkilöstön ja oppilashuollon henkilöstön mielipiteitä ja kokemuksia yksilöllisen oppilashuollon toteutumisesta, moniammatillisesta yhteistyöstä sekä kehittämistarpeista ja -toiveista. Tutkimuksen tavoite oli tuottaa tietoa, mikä auttaa henkilöstöä huomioimaan, entistäkin paremmin, yksilöllisen oppilashuollon mahdollisuudet oppilaan edun toteutumisessa, kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisäämisessä sekä oppimisen tukemisessa. Kunta voi halutesaan hyödyntää tutkimustuloksia ja konkreettisia kehittämissuhteita yksilöllisen oppilashuollon toteuttamisessa.

Tutkimuskysymykset:

1. **Millaisilla palveluilla ja toimintamuodoilla Pielaveden yksilöllinen oppilashuoltotyö tukee oppilasta?**
2. **Miten moniammatillinen yhteistyö toteutuu Pielaveden yksilöllisessä oppilashuollossa?**
3. **Millaisia kehittämistarpeita Pielaveden yksilöllisessä oppilashuoltotyössä on?**

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimus tehtiin Pielaveden peruskoulujen opetushenkilöstölle ja oppilashuollon henkilöstölle, yhteensä 70 henkilölle. Opetushenkilöstöön kuuluvat opettajat, erityisopettajat, opinto-ohjaaja, koulunkäynninohjaajat sekä rehtori ja koulujen johtajat. Oppilashuollon henkilöstöä ovat kouluterveydenhoitajat, koulupsykologi, koulukuraattori sekä sosiaalipalvelujen toimijat. Selvitimme henkilöstön määrän koulujen internet-sivustojen ja kunnan sähköpostiosoitteiston perusteella. Lisäksi soitimme johtavalle sosiaalityöntekijälle varmistaaksemme sosiaalipalveluiden toimijat perusopetuksen yksilöllisessä oppilashuollossa. Tutkimuksemme oli tarkoitus olla määrällinen tutkimus. Kyselyyn vastasi 31 henkilöä. Vastaukset analysoitiin laadullisesti, koska vastausmäärä jäi alhaiseksi.

5.1 Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus

Tutkimuksemme oli laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa kuvataan ilmiötä tai tapahtumaa. Ilmiölle tai toiminnalle pyritään antamaan tulkinta. Oikean ja totuudenmukaisen tulkinnan tekemiseksi, tieto kannattaa kerätä henkilöiltä, jotka tietävät tutkittavasta aiheesta mahdollisimman paljon tai heillä on aiheesta kokemusta. (Tuomi ja Sarajärvi 2013, 85–86.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan monimutkaisia prosesseja ja on kiinnostuttu, kuinka ihmiset näkevät ja kokevat reaali maailman (Kananen 2014, 19).

5.2 Aineiston keruu

Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä lomakkeella (Liite 2). Testasimme valmista lomaketta kouluyhteisöön kuulumattomilla viidellä tuttavallamme. Lomakkeen testaamisella halusimme varmistua, että sähköinen lomake toimii teknisesti oikein ja lomakkeen kysymykset olivat ymmärrettäviä. Lähetimme kyselyn Pielaveden kunnan koko opetushenkilöstölle ja oppilashuollon henkilöstölle, yhteensä 70 henkilölle. Kysely oli avoinna 11-20.5.2020.

Heikkilän (2014, 48–49) mukaan kyselylomakkeella kysymykset voivat olla suljettuja, avoimia tai valmiita vastausvaihtoehtoja sisältäviä kysymyksiä. Suljetut, eli strukturoidut, kysymykset ovat monivalintakysymyksiä, jotka antavat vastausvaihtoehdot valmiiksi vastaajalle. Suljettujen kysymysten etuna on vastaamisen nopeutuminen ja tulosten analysoinnin nopeutuminen. Suljetuilla kysymyksillä ei kuitenkaan aina saada riittävän monipuolista ja kattavaa tietoa tutkittavasta asiasta.

Avoimiin kysymyksiin vastaaja vastaa vapaamuotoisesti kirjoittamalla vastauksensa. Valmiita vastausvaihtoehtoja sisältävät kysymykset ovat näiden väliltä, niissä osa vastausvaihtoehdoista on vakioidu, osaan voi vastata vapaasti. Avoimien kysymysten avulla tutkimukseen on mahdollista saada kattavampi ja laajempi kuva tutkittavasta aiheesta. Onnistuneen sähköisen lomakkeen laadinta vaatii hyvää tutkimussuunnitelmaa, koska lomakkeen kysymysten tulee antaa vastaukset tutkittavalle

aiheelle. Ennen lomakkeen laatimista tutkijoiden tulee perehtyä tutkittavaan aiheeseen perusteellisesti. (Vilka 2007, 62–65.) Vilkan (2007, 28) mukaan kyselyn kysymykset standardoidaan eli vakioidaan paperiselle tai sähköiselle kyselylomakkeelle. Tällöin kaikilta vastaajilta kysytään samat kysymykset samassa järjestyksessä.

Tekemässämme lomakkeessa oli suljettuja, valmiita vastausvaihtoehtoja sisältäviä sekä avoimia kysymyksiä. Suljetuilla kysymyksillä halusimme saada yksiselitteisiä vastauksia tutkittavien mielipiteistä ja kokemuksista. Valmiita vastausvaihtoehtoja sisältävillä kysymyksillä varmistimme, että kaikki vaihtoehdot ovat vastaajien tiedossa. Avoimien kysymysten tarkoitus oli tuoda esille vastaajien mielipiteitä ja kokemuksia laajemmin ja syvällisemmin. Lähetimme kyselyn vastaajille edu.savonia.fi- sähköpostilla. Jokainen vastaaja kirjautui kyselyyn henkilökohtaisilla pielaivesi.fi- tunnuksilla. Käytimme kyselyssä Office 365:n Forms-ohjelmaa. Liitimme sähköpostiin saatekirjeen (Liite 1), josta selvisi tutkimuksemme tarkoitus ja tavoitteet.

5.3 Aineiston analysointi

Laadullisessa tutkimuksessa perinteisesti tiedonkeruu ja analysointi vuorottelevat (Tuomi ja Sarajärvi 2013, 99). Aineiston analysoinnilla pyritään selkeyttämään tutkimusaineistoa tiiviiseen ja ymmärrettävään muotoon sekä tuottamaan tutkittavasta aiheesta uutta tietoa ja vastauksia valittuihin tutkimuskysymyksiin (Eskola ja Suoranta 2014, 138–140). Mitä yksiselitteisempi ja ymmärrettävämpi kyselylomake on ollut, sitä luontevampia vastauksia tutkija saa. Vaikeasti tulkittavia tai puutteellisia vastauksia ei kannata lähteä analysoimaan. Tällaiset vastaukset vääristävät tutkimusta ja tekevät siitä epäluotettavan. (Valli 2018, 261–262.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysointi aloitetaan tutkimusaineiston pelkistämällä. Pelkistämistapoja ovat yhteismitallistaminen (aineisto muutetaan teksti muotoon), tiivistäminen (aineisto tiivistetään tai hajotetaan), luokittelu (aineisto kategorisoidaan) tai yhdistäminen (aineistoa laajennetaan). Pelkistuksen avulla tutkimusaineistosta pyritään löytämään ratkaisu tutkimusongelmaan. (Kananen 2014, 101.)

Aloitimme analyysin vastausajan umpeuduttua, perusteellisella vastausten lukemisella, jotta saimme niistä kokonaiskäsityksen. Kokonaisuutena pidimme saamiamme vastauksia hyvinä ja informatiivisina. Kyselyn suljetut vastaukset analysoimme tekstimuotoon. Koko analysointimme ajan pidimme mieleisämme tutkimuskysymykset, jotta teimme havaintoja ja tulkintoja tutkimuksemme kannalta oleellisista asioista. Kahdessa valmiita vastausvaihtoehtoja sisältävässä kysymyksessä vastausvaihto oli muu, mutta kysymysten avoimeen kohtaan ei ollut kirjoitettu tarkentavaa vastausta. Jätimme nämä kaksi muu- vastausta analysoimatta.

Ensimmäisen avoimen kysymyksen (Liite 2, kysymys 2.) analysoinnin aloitimme vastausten luokittelulla. Kysymyksemme tarkoitus oli kartoittaa, kuinka hyvin toimijat tuntevat yksilöllisen oppilashuol-

lon palvelut ja toimintamuodot. Johdimme eri luokat lainsäädännöstä. Ensimmäinen luokka oli oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiset toiminnot, toinen luokka oli perusopetuslain mukaiset toiminnot ja kolmas luokka oli lain vastaiset toiminnot.

Toisen avoimen kysymyksen (Liite 2, kysymys 9.), analysoimme Tuomen ja Sarajärven (2013, 107–113) luoman mallin mukaisesti. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi on yleinen menetelmä ja sillä pyritään kuvaamaan tutkittavaa ilmiötä selkeästi ja informatiivisesti. Sisällönanalysissä aineisto ensin pelkistetään, sitten ryhmitellään ja viimeisenä vaiheena luodaan ryhmistä johdettuja teoreettisia käsitteitä. Pelkistys tehdään esimerkiksi karsimalla ja tiivistämällä tutkimusaineistoa. Pelkistäminen auttaa selkeyttämään aineistoa, jotta siitä voidaan nähdä tutkimuksen kannalta oleelliset asiat. Pelkistäminen ei saa heikentää tiedon laadullista arvoa. (Kananen 2014, 103–104.) Pelkistämisen jälkeen aineisto ryhmitellään samansisältöisiin luokkiin. Luokittelua voi joutua tekemään prosessinomaisesti, jotta lopputulokseen saadaan kiteytettyä kaikkein oleellisin tieto (Valli 2018, 273–274). Käsitteitä yhdistelemällä ja tulkitsemalla saadaan vastaus tutkimuskysymykseen (Tuomi ja Sarajärvi 2013, 112–113).

Avoimen kysymyksen kokonaiskuvan hahmotettuumme erottelimme eri värein vastauksissa olleita olennaisia ilmaisuja. Saman värin alle tuli samankaltaiset ilmaisut. Värit auttoivat meitä aineiston luokittelussa. Vastaaajien alkuperäiset ilmaisut muutettiin pelkistettyyn muotoon. Tämän jälkeen poistimme pelkistetyistä ilmaisuista vielä kaikki ympärillä olevat ylimääräiset sanat pois niin, että jäljelle jäi keskeinen ilmaisu. Näin saimme ryhmiteltyä alaluokat, jotka puolestaan yhdistettiin tutkimuskysymyksistä johdettuihin yläluokkiin. Viimeiseksi yläluokat yhdistettiin yhdeksi kattavaksi yhdistäväksi luokaksi.

Taulukko 1. Esimerkki tekemästämme avoimen kysymyksen sisällönanalysista

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Yhdistävä luokka
Tieto ei kulje	Tiedonkulku	Moniammatillinen yhteistyö	Edellytykset oppilaan hyvinvointia ja oppimista tukevan yksilöllisen oppilashuollon toteutumiselle
Tiedonkulussa haastetta			
Tiedonkulku on joskus suuri haaste			
Tietosuojakysymykset esteenä tiedonkululle			
Pitäisi luopua epävirallisesta tiedonvaihdesta ja toimia avoimesti			
Tietoa siitä ketkä kaikki oppilaan kanssa työskentelee			
Töitä tehdään toisistaan tietämättä			
Eri tietojärjestelmät			

Viimeisenä työmme vaiheena paneuduimme kyselystä esiin nousseisiin yksilöllisen oppilashuollon kehittämistarpeisiin. Esittelemme kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia nelikenttämallin avulla. Malli pohjautuu sinisen meren strategiaan (BOS), joka soveltuu uuden luomiseen ja entisestä luopumiseen. Se on selkeä malli, joka auttaa organisaatioita näkemään, mitä tekijöitä toiminnasta tulisi poistaa, supistaa, korostaa ja luoda. (Kim ja Mauborgne 2005, 57–58.) Sinisen meren strategia on alun perin luotu tilanteeseen, jossa yritys tai organisaatio luo uudenlaista markkinaa suhteessa kilpailijoihin. Strategian kulmakivi on toiminnan kustannusten hallinta yhtä aikaa asiakkaan saaman arvon korostaminen. (Kim ja Mauborgne 2005, 34–37.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

Lähetimme kyselyn Pielaveden kunnan koko opetushenkilöstölle ja oppilashuollon henkilöstölle, yhteensä 70 henkilölle. Kyselyyn vastasi 31 henkilöä. Vastanneista 20 oli opetushenkilöstöön ja 11 oppilashuollon henkilöstöön kuuluvaa. Opetushenkilöstöön kuuluvat opettajat, erityisopettajat, koulunkäynninohjaajat, opinto-ohjaaja, rehtori ja koulujen johtajat. Oppilashuollon henkilöstöön kuuluvat terveydenhoitajat, koululääkäri, koulupsykologi, kuraattori ja sosiaalipalveluiden toimijat.

6.1 Yksilöllisen oppilashuollon toteutuminen

Kysyttäessä Pielaveden yksilöllisen oppilashuollon tarjoamia palveluita, nimesivät vastaajat useita oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaisia yksilöllisiä oppilashuollon palveluita ja tukimuotoja. Tarjolla olevia palveluja ovat kouluterveydenhuollon palvelut, terveydenhoitajan ja lääkärin toteuttamina, koulupsykologin palvelut sekä monialaisen yksilökohtaisen oppilashuollon palvelut. Pielavedellä käytössä olevia tukimuotoja ovat muun muassa henkilökohtaiset keskustelut, neuvonta ja ohjaus tapaamiset, terveystarkastukset ja erilaiset oppimiseen liittyvät testaukset sekä moniammatillisen yksilöllisen oppilasryhmän kokoontumiset.

Yksilöllisen oppilashuollon tuki koettiin suurimmalle osalle oppilaista riittäväksi. Vastausten perusteella yksilöllisen oppilashuollon resurssit koettiin myös riittäväksi. Eroa sillä kuuluuko vastaaja opetushenkilöstöön vai oppilashuollon henkilöstöön ei juurikaan esiintynyt. Tuen tarjoamisessa nähtiin myös puutteita. Puutteiksi koettiin, että yksilöllisiä oppilashuolto ryhmiä järjestettiin liian harvoin tai ne järjestettiin tilanteessa, jossa oppilaan ongelmat olivat jo ehtineet kasaantua ja monimutkaistua. Toimijoiden yhteisen ajan puute nähtiin myös haasteena laadukkaana yksilöllisen oppilashuollon toteutumiselle. Joidenkin vastausten mukaan koulun keinot eivät yrityksistä huolimatta ole tehokkaita ja oppilaan haasteet jatkuvat peruskoulun jälkeenkin.

Tutkimuksessa nimettiin myös yksilöllisen oppilashuollon palveluksi ja tukimuodoksi perusopetuslain (628/1998) mukaisia toimia, kuten kolmiportainen tuki ja yhteisöllinen oppilashuoltoryhmä. Nykyinen oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) kuitenkin haluaa tehdä selkeän eron näiden kahden lain tukimuotojen välille. Oppilas- ja opiskelijahuolto laki säättää yksilöllisestä oppilashuollosta ja perusopetuslaki oppimisen tuesta. Erottavat tekijät ovat yksilöllisen oppilashuollon vapaaehtoisuus ja oppimista tukevan pedagogisen tuen velvoittavuus (Opetushallitus s.a.). Käytännössä molempien lakien mukaisia tuen muotoja käytetään oppilaan tukemisessa usein rinnakkain.

Tutkimuksesta kävi ilmi, että jossakin yksittäisessä tapauksessa, oppilaan asioita oli käsitelty nimettömänä yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä. Tämä ei ole kuitenkin oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) hengen mukaista toimintaa.

Kysyttäessä oppilasta tukevia palveluita ja toimintamuotoja, avoimeen kysymykseen vastanneet mainitsivat seikkoja, joiden mukaan vastaajat kokevat yksilöllisen oppilashuollon toteutuvan Pielavedellä

hyvin. Vastaajat mainitsivat oppilasta tukeviksi palveluiksi tai toimintamuodoiksi kuraattori- ja psykologipalvelut sekä moniammatilliset yhteistyöpalaverit. Vastauksista ilmeni, että se, mitä asioita oppilashuoltotyöryhmässä käsitellään, vaatii selkiyttämistä ja oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) hengen tiedostamista.

6.2 Moniammatillinen yhteistyö

Vastausten perusteella yksilöllisessä oppilashuollossa tehtävä moniammatillinen yhteistyö toteutuu Pielavedellä hyvin tai osittain hyvin. Yhteistyötä tehdään useiden toimijoiden kanssa monenlaisilla työmenetelmillä. Moniammatillisen työskentelyn koettiin tukevan oppilaiden hyvinvointia ja oppimista.

Yhteistyötä tehdään useimmin kuraattorin, kouluterveydenhoitajan, koulupsykologin sekä opettajan kanssa. Yleisimmin käytetyt työmuodot olivat palaverit, suullinen konsultaatio ja kirjallinen konsultaatio. Oppilashuollon henkilöstö käytti työssään laajemmin erilaisia moniammatillisia työmuotoja kuin opetushenkilöstö. Monialaiseen yksilökohtaiseen oppilashuoltoon kuuluu tapauskohtaisesti kootava oppilashuoltoryhmä. Se miten ryhmä kootaan, riippuu oppilaan ja huoltajan tahdosta. Tulosten mukaan, ydinjoukkona, yksilölliseen oppilashuoltoryhmään osallistuvat lähes aina kuraattori, terveydenhoitaja, koulupsykologi, opettaja ja rehtori tai koulunjohtaja. Muulta osin kokoonpano vaihtelee.

Haastetta moniammatillisen yhteistyön sujumiselle ja oppilaiden hyvinvoinnin ja oppimisen tukemiselle tuovat tiedonkulun haasteet. Puutteellisen tiedonkulun vuoksi saman oppilaan kanssa saataan tehdä päällekkäistä työtä toisistaan tietämättä tai tietoa vaihdetaan epävirallisissa keskusteluissa. Ongelmalliseksi koettiin myös salassapitosäädökset ja toimijoiden toisistaan poikkeavat kirjajärjestelmät.

Opetushenkilöstön ja oppilashuollon henkilöstön välillä ei ole havaittavissa merkittävää eroa siinä, kokevatko vastaajat moniammatillisen yhteistyön toimivan hyvin vai onko siinä osittain parannettavaa. Opetushenkilöstöllä ja oppilashuollon henkilöstöllä moniammatilliset palaverit nousivat käytetyimmäksi työmuodoksi. Kirjallinen konsultaatio oli vähiten käytetty yhteistyömuoto.

6.3 Yksilöllisen oppilashuollon kehittäminen

Tutkimuksessa nousi esille myös yksilöllisen oppilashuollon haasteita ja kehittämistarpeita. Kaikkien vastaajien vastaukset olivat hajaantuneet eri kehittämiskohteille. Esille nousi kuitenkin kolme eniten mainintoja saanutta kehittämiskohdetta. Vastaajat kokivat haasteeksi tiedonkulun, poikkihallinnollisen yhteistyön ja toimijoiden välisen vuorovaikutuksen. Opetushenkilöstön vastauksista ilmeni, että eniten kehitettävää on tiedonkulussa ja toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa. Oppilashuollon henkilöstön vastauksista poikkihallinnollinen yhteistyö nousi ensisijaiseksi kehittämistarpeeksi.

Vastaajien mukaan puutteellisen tiedonkulun vuoksi saman oppilaan kanssa saatetaan tehdä päällekkäistä työtä toisistaan tietämättä tai tietoa vaihdetaan epävirallisissa keskusteluissa. Poikkihallinnollinen yhteistyö nähtiin tärkeänä. Vastaajien mukaan kehittyäkseen poikkihallinnollinen yhteistyö vaatii sivistys- sosiaali- ja terveysverkoston vahvempaa rakennetta, ohjeiden ja toimintamallien luomista, esimiesten ja johdon tukea sekä kaikkien osapuolten sitoutumista muutokseen. Vuorovaikutuksen laadun paranemiseksi ehdotettiin, että yksilöllistä oppilashuoltoa tulisi kehittää yhdessä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimus tuotti tietoa Pielaveden yksilöllisen oppilashuollon nykytilasta opetushenkilöstön ja oppilashuollon henkilöstön näkökulmasta. Tutkimuksella tuotettu tieto auttaa henkilöstöä huomioimaan yksilöllisen oppilashuollon mahdollisuudet oppilaan edun toteutumisessa, kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisäämisessä sekä oppimisen tukemisessa. Kunta voi halutessaan hyödyntää tämän tutkimuksen tietoa kehittäessään yksilöllistä oppilashuoltoa.

Tutkimus tuotti vastaukset kolmeen erilliseen tutkimuskysymykseemme. Johdimme kysymykset kolmeksi aihekokonaisuudeksi; **yksilöllisen oppilashuollon toteutuminen, moniammatillinen yhteistyö sekä yksilöllisen oppilashuollon kehittäminen**. Yksilöllisen oppilashuollon kehittämistarpeita lähestymme ratkaisukeskeisesti ja nostamme esille mahdollisuuksia, haittojen tai virheiden sijaan.

Yksilöllinen oppilashuolto toteutuu tutkimustulosten mukaan Pielavedellä pääsääntöisesti hyvin. Kokemukset olivat yhteneviä niin opetushenkilöstön kuin oppilashuollon henkilöstön vastauksissa. Vastaajat kokevat, että oppilashuollon resurssit ovat nykyisellään riittävät. Tarjottavat palvelut ja toimintamuodot tukevat tukea tarvitsevaa oppilasta hyvin. Oppilaan hyvinvoinnin ja oppimisen eteen tehdään monialaista yhteistyötä monipuolisilla työmenetelmillä. Kehitettävää on, etenkin tiedonkulussa, toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa sekä poikkihallinnollisessa yhteistyössä.

Pielavedellä tarjottavat yksilölliset oppilashuoltopalvelut ovat valtakunnallisesti verrattuna hyvällä tasolla. Pielaveden peruskouluissa oli keväällä 2020 yhteensä 488 oppilasta (Niskanen 2020). Eduskunnan sivistysvaliokunnan Jussi Pihkalan asiantuntijalausunnon (2020) perusteella kouluterveydenhoidolle on laadittu suositukset henkilöstön määrästä alittuvat Pielavedellä. Lausunnon mukaan kouluterveydenhoitajalla saa olla vastuullaan enintään 600 oppilasta ja koululääkärillä enintään 2100 oppilasta. Kuraattorilla ja koulupsykologilla vastaavia suosituksia ei ole. Tämän tutkimuksen vastaajat kokivat myös resurssien olevan pääsääntöisesti riittävät. Ajoittain puutteita ilmeni kouluterveydenhoidon aikojen saatavuudessa, etenkin lääkärin aikojen saannissa.

”*Tieto ei kulje*”, oli useamman vastaajan kommentti. Koskelan (2009, 155–158) väitöstutkimuksen mukaan selkeä lakiin perustuva ohjeistus tiedonjakamisesta on kaikkien etu. Jokaisen opetushenkilöstöön ja oppilashuollon henkilöstöön kuuluvan pitäisi tietää, milloin ja kenelle hänen tulee tietoa jakaa. Mitä selkeämmät pelisäännöt tiedonkululle onnistutaan luomaan, sitä tehokkaammin tukea tarvitseva oppilas saa hänelle suunnitellut tuen. Oppilaan ja hänen huoltajansa oikeusturvan kannalta on tärkeää, että salassa pidettävät asiat eivät päädy henkilöille, jotka eivät niitä oppilaan tuen järjestämisen kannalta tarvitse. Liian tiukka salassapidon tulkinta saattaa puolestaan estää oppilaan edun ja turvallisuuden kannalta olennaisten tietojen siirtymisen niitä tarvitseville henkilöille. Eri toimijat myös tulkitsevat oppilaan asioiden salassapitoa eri tavalla. (Koskela 2009, 155.)

Vuorovaikutus on ihmisten sosiaalista käyttäytymistä, johon liittyy viestintää ja viestien tulkitsemista. Hyvä vuorovaikutus on selkeää ja ymmärrettävää. Työyhteisössä yhteistyöllä on odotuksena sellaista vuorovaikutusta ja toimintaa, joka johtaa haluttuihin tuloksiin. Toimiva vuorovaikutus on asenteiltaan ja ilmaisultaan työyhteisössä hyväksyttyä, vastapuolta kunnioittava ja luottamusta herättävä. (Aira 2012, 47,49 ja 56.)

Yksilöllisessä oppilashuollossa tehdään laaja-alaista moniammatillista yhteistyötä koulun sisällä ja poikkialueellista yhteistyötä eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Tehokkaimmillaan yhteistyö on silloin kun kaikki oppilaan ja perheen kanssa työskentelevät pystyvät määrittelemään yhteisen tavoitteen ja antamaan oman erityisosaamisensa sen toteuttamiseksi (Eskelä-Haapanen 2012, 28).

Tutkimustuloksemme olivat osittain samansuuntaisia Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa -TEA 2019 tutkimustulosten kanssa. Niin valtakunnallisesti kuin Pielaveden kunnassakin oppilashuollon resurssit ovat kasvaneet ja oppilaat pääsevät palvelujen piiriin aiempaa nopeammin. Vuonna 2014 käyttöön otettua uudistettua oppilas- ja opiskelijahuoltolakia osataan soveltaa käytäntöön koko ajan paremmin, mikä näkyy molemmissa tutkimustuloksissa. TEA 2019 tutkimus osoittaa, että lainvastainen yksittäisen oppilaan asian käsittely oppilashuoltoryhmissä on vähentynyt merkittävästi. Saman suuntainen tulos on myös havaittavissa tässä tutkimuksessa.

Erja Hiltusen (2019) Juhani Ahon koululle tekemä ” Kohti yhteistä- Tutkimus lapsi- ja perhelähtöisen oppilashuollon toteuttamisesta”- tutkimuksen tutkimustuloksissa näkyy selkeämpiä eroja opetushenkilöstön ja oppilashuollon henkilöstön vastausten välillä, mitä meidän tutkimuksessa. Hiltusen tutkimuksesta välittyy kuva kahdesta eri ryhmästä, joiden toiminnassa on haasteita muun muassa toisten työn arvostamisessa. Opetushenkilöstö nimeää Juhani Ahon oppilashuollon puutteita. Pielavedellä, ainakaan tämän tutkimuksen mukaan, näin selkeää vastakkain asettelua eri ammattiryhmien välillä ei tullut esille. Pielavedellä haasteita tuotiin esille, mutta ei niin jyrkkään sävyyn kuin Juhani Ahon koululla. Oppilashuollon resurssointi niin Juhani Ahon koululla kuin Pielavedellä koetaan olevan riittävällä tasolla. Kehitettävää nähtiin olevan erityisesti toimijoiden välisessä tiedonkulussa ja vuorovaikutuksessa sekä eri hallintokuntien välisessä poikkialueellisessa yhteistyössä. Molempien tutkimusten tulokset osoittavat, että eri hallintokuntien osaamisen hyödyntäminen ja yhteistyön lisääminen ovat avaimia entistä laadukkaampaan oppilashuoltoon.

Haluamme korostaa, että oppilashuollollinen työ kuuluu kaikkien koulussa työskentelevien toimijoiden tehtäviin. Mikäli huoli oppilaasta herää, on jokaisen työntekijän velvollisuus selvittää tilannetta mahdollisuuksiensa mukaan ja viedä sitä tarvittaessa eteenpäin. Ketään oppilasta ei saa jättää huolta herättävään tilanteeseen yksin. Mitä aikaisemmassa vaiheessa tukea tarvitsevan oppilaan tarpeisiin vastataan, sitä kevyemmällä palveluilla ja toimintamuodoilla häntä pystytään auttamaan. Tämä on oppilaan edun mukaisesta varhaisen puuttumisen toimintaa. Huolien kasaantuessa ja avun saannin pitkittyessä oppilaan haasteisiin vastaaminen vaikeutuu ja monimutkaistuu. Tämä on oppilaalle kuormittavaa ja epäinhimillistä. Mitä haastavammista ja massiivisimmista haasteista on kyse, sitä enemmän oppilaan tukeminen vaatii resursseja ja rasittaa myös taloutta.

Tutkijoina näemme, että Pielaveden yksilöllisen oppilashuollon nykytila on hyvällä tasolla. Kunnan oppilashuollossa työskentelee ammattitaitoinen henkilöstö. Yksilöllisen oppilashuollon kehittämistarpeet eivät vaadi suuria taloudellisia satsauksia. Entistä parempi yksilöllinen oppilashuolto vaatii kaikkien toimijoiden myönteistä asennetta ja tahtotilaa ja jo olemassa olevan erityisosaamisen täysimääräistä hyödyntämistä. Luomalla yhtenevät ohjeistukset ja toimintamallit Pielaveden kunnan kaikkien koulujen käyttöön, varmistetaan, että oppilashuollon laatu voidaan ylläpitää yhtenäisenä kaikille tukea tarvitseville oppilaille.

Toimijoiden on tärkeää tuntea oppilaille tarjottavien tukien perusteena oleva lainsäädäntö, yleiset käsitteet, yhteisesti sovitut käytännöt ja tarjolla olevat tukimuodot. Perehtymällä yksilöllisen oppilashuollon perusteisiin osoitetaan eri osapuolille asiantuntemusta ja toisen työn arvostamista. Samalla yhteistyö helpottuu ja oppilaan etu toteutuu paremmin.

Resurssit tulisi kyetä kohdentamaan tehokkaasti, eikä niitä saisi tuhjata tiedonkulun puutteiden vuoksi. Luomalla selkeät ja kaikkien toimijoiden tiedossa olevat toimintaohjeet tiedonjakamiseen, välttämään tietokatkoksilta, päällekkäisiltä toiminnoilta, epätietoisuudelta ja väärinkäsityksiltä. Jokaisen toimijan tulisi tietää myös salassapitosäädökset ja toimia arjessa niiden ohjaamalla tavalla.

Jokaisen toimijan vastuulla on asiallisen, kunnioittavan ja luottamusta herättävän vuorovaikutuksen ylläpitäminen. Avoimella ja riittävän usein tapahtuvalla tavoitteellisella dialogilla luodaan yhteistä näkemystä ja ymmärrystä eri toimijoiden välille.

Poikkihallinnollisen, lähinnä sivistys- sekä sosiaali- ja terveystieteiden, yhteistyön kehittäminen on avainasemassa parannettaessa eniten tukea tarvitsevien lastemme ja nuortemme hyvinvointia ja oppimista. On tärkeää käyttää tehokkaasti ja joustavasti poikkihallinnollisen yhteistyön mahdollisuudet ja synergiaetua. Yhteistyön kehittäminen vaatii johdon, mutta myös koko henkilöstön panostuksen. Paras ratkaisu löytyy yleensä yhdessä pohtimalla ja ennakkoluulottomien kokeilujen kautta. On oppilaan edun mukaista, että hänen asiansa hoidetaan mahdollisimman laajan asiantuntemuksen voimin, kuitenkin rationaalisesti ja resurssit huomioiden.

7.1 Tutkimustuloksista esiin nousseet kehittämissuhteet

Jotta oppilashuoltoa voidaan pitää tavoitteellisena toimintana, täytyy sitä arvioida säännönmukaisesti. Oppilas- ja opiskelijalaki (2013, 13 § ja 25 §) velvoittavat koulutuksen järjestäjää, eli kuntaa, arvioimaan oppilashuollon toteutumista ja vaikuttavuutta yhteistyössä valvovien viranomaisten kanssa. Hietanen-Peltola, Laitinen ym. (2018, 35) kuvaa oppilashuollon jatkuvaa kehittämistyötä kolmella toisinaan seuraavilla toiminnoilla. Arviointia seuraa työn suunnittelu, joka johtaa toteutukseen. Toteutuksen jälkeen toimintaa tulee arvioida uudelleen. Toiminnot tarvitsevat toteutuakseen ajantasaista tietoa oppilaiden hyvinvoinnin tilasta.

Tutkimustuloksissa painottui kolme kehitystarvetta muita enemmän. Tiedonkulku, poikkihallinnollinen yhteistyö ja eri toimijoiden välinen vuorovaikutus koettiin teemoiksi, joissa olisi parantaminen varaa. Käytämme kehitysehdotuksiemme esittelyyn nelikenttämallia, jota kutsutaan sinisen meren strategiaksi (kuva 3.). Olemme koonneet tutkimuksessa ilmenneitä seikkoja kehitysehdotuksiksi neljän otsakkeen alle. Ensimmäisenä ehdotamme tiedonkulkua ja muita yhteistyötä rajaavia tai hankaloittavia asioiden poistamista. Ennen määrätietoista poistamista tulee laatia selvitys, millaisia toimintoja tai haasteeksi nousseita asioita kehityksen kannalta on tarpeellista poistaa. Poistaminen vaatii toimijoilta rohkeutta ja ymmärrystä tavoista, totumuksista ja työmenetelmistä, jotka eivät ole osoittautuneet toimiviksi. Poistamalla oppilashuollon toiminnasta esteeksi osoittautuneita asioita, voimme

panostaa laajemmin seuraavaan tehtävään, joka on korostaminen. Korostamalla työskentelyssä ilmenneitä toimivia ja hyväksi koettuja asioita ja toimintamalleja, kehitämme työskentelyä myönteisempään suuntaan. On tärkeää korostaa monialaista ammatillisuutta, osaamista ja jokaisen toimijan tarpeellisuutta toiminnan kannalta.

Kehitystarpeisiin vastaaminen ei aina tarkoita uusien palveluiden kehittämistä, vaan olemassa olevien palveluiden rajaamista, muokkaamista tai sopeuttamista uuteen tarpeeseen. Tällöin voidaan puhua supistamisesta. Kaikkia toiminnassa esiintyviä haasteita ei tarvitse poistaa, vaan niitä voidaan supistaa, jolloin niiden tuottavuus paranee ja ne vastaavat tarpeeseen entistä paremmin. Uuden luominen lähtee vanhan muutostarpeesta. Uuden luominen voi aikaansaada kustannuspaineita, mutta toisaalta hyvä toimijoiden kokemuksista lähtöisin oleva innovatiivinen ehdotus voi luoda uutta jopa varsin pienillä investoinneilla.

<p>POISTA</p> <ul style="list-style-type: none"> • epävirallinen keskustelu ja tiedonvaihto • tiedonkulun viiveet ja esteet • epätietoisuus oppilaan nykyisestä tukiverkostosta • tietoturvasta aiheutuva tiedonkulun este tapauksissa, joissa tiedon siirto on oppilaan edun mukaista • liian hitaasti reagoivat palvelut • liian korkea kynnys kutsua yksilöllinen oppilashuoltoryhmä koolle • esteet yhteisen ajan löytämiselle • joustamattomat toimintamallit • yksilötyöskentely, joka ei pyri yhteisiin tavoitteisiin 	<p>KOROSTA</p> <ul style="list-style-type: none"> • monialaista ammattitaitoa • yhteistyön mahdollisuuksia • kaikkien ammattitaitoa kunnioittava työskentelyotetta • yhteistyön tärkeyttä • olemassa olevia palveluita • toimijoiden välistä vuorovaikutusta • "yhdessä saadaan aikaan enemmän" -asennetta • muutoksen tuomia mahdollisuuksia • ennakoivan ja ennaltaehkäisevän työn merkityksellisyyttä • työtä ohjaavien lakien ja asetusten tuntemusta
<p>SUPISTA</p> <ul style="list-style-type: none"> • päällekkäisiä toimintoja • toisistaan poikkeavia toimintamalleja • eri hallinto-osastojen välistä kuilua • muutosvastaisuutta • toimimattomaksi osoittautuvia palveluita ja resursseja 	<p>LUO</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimiva toimintakulttuuri • toimiva tiedonkulkumenetelmä • toimivia esimies- ja johtajamalleja • yhtenäiset, kaikkia koskevat toimintamallit ja -säännöt • säännöllinen arviointi palveluiden riittävyyden ja toimijoiden työskentelyn arvioimiseksi • tarpeenmukainen koulutus toimijoille • yhtenäiset tietojärjestelmät • toimintamalli, jolla taataan jatkuvuus • puuttumismalli, joka reagoi tarpeeksi aikaisin ja nopeasti • verkostoyhteistyölle vahvempi rakenne

Kuva 3. Kehittämismahdollisuuksia sinisen meren strategiaan pohjautuvan nelikenttämallin mukaisesti koottuna

Mikään toiminta ei voi kehittyä, elleivät kaikki toimijat sitoudu muutokseen. Oppilaan edun entistä parempaan toteutumiseen tähtäävä kehittäminen tarvitsee toimijoilta myönteistä asennetta ja muutoksen tahtotilaa. Entistä tärkeämpää on kehittää yhtenevät ohjeistukset ja toimintamallit Pielaveden kunnan kaikkien koulujen käyttöön, jotta oppilashuollon laatu voidaan ylläpitää yhtenäisenä kaikille oppilaille. Toisaalta kunnassa on paljon osaamista ja vahvaa ammatillisuutta. Näiden resurssien täysimääräinen kartoittaminen ja oikea-aikainen kohdentaminen hyödyttää oppilashuollon toimintaa. Oppilashuoltoon osallistuvat toimijat tarvitsevat eri tasoista koulutusta oppilashuollon tehtävien täyttämiseen. Jo pelkästään työtä ohjaavien lakien ja asetusten tunteminen pitää olla kaikilla toimijoilla hallussaan. Toiminnan laadun arviointi ja erilaisin tavoin tuloksellisuuden mittaaminen kuuluu osaltaan kehittämistyöhön. Kehitystyössä tulee huomioida toimintaa säätelevä ja ohjaava lainsäädäntö. Sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla on tiukka salassapitosäännöstö, joka voi vaikeuttaa tiedon siirtoa. Toimijoiden tulee tehdä yhteistyötä lain hengessä huomioiden aina oppilaan edun toteutuminen.

7.2 Tulosten eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyömme pohjalla on vahva eettinen perusta. Ihmisarvo, ihmisoikeudet sekä sosiaalinen oikeudenmukaisuus ovat kaiken ajattelun ja toiminnan lähtökohtana. Sosionomin työn tavoite on heikommassa asemassa olevien ihmisten hyvinvoinnin ja elinolojen edistäminen, asiakkaan itsemääräämisoikeuden tukeminen ja yhteiskuntamme eriarvoistavien epäkohtien poistaminen. (Talentia 2017.) Yksilöllisen oppilashuollon palveluja käyttävillä oppilaille on usein monitasoisia haasteita. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja hänen tapansa oppia ja kehittyä täysivaltaiseksi kansalaiseksi ovat yksilölliset. Jokainen lapsi on oikeutettu hyvään opetukseen, onnistumisen kokemuksiin ja osallisuuteen.

Hyvän tutkimusetiikan mukaan aineiston kerääminen, tietojen käsittely, tulosten esittäminen sekä säilyttäminen tulee tehdä yleisesti hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti. Tutkimuksessa eettisiltä virheiltä voidaan välttyä, kun tutkimuksen tavoite ja tutkimusongelma pidetään selkeänä mielessä koko tutkimusprosessin ajan, perehdytään tutkittavaan kohteeseen huolellisesti, laaditaan tutkimusmittari, jolla saadaan riittävästi tietoa sekä ollaan huolellisia koko tutkimuksen tekemisen ajan. (Vilkkä 2007, 89–101.) Työmme eettinen tarkoitus oli auttaa Pielaveden kunnan sivistystoimea huomioimaan yksilöllisen oppilashuoltoryhmän toiminnan nykytila ja mahdolliset epäkohdat sekä kehittämistarpeet.

Pidämme tutkimusprosessimme luotettavuutta ehdottoman tärkeänä. Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden arvioinnissa pohditaan, onko kaikki tutkimuksen vaiheet tehty oikein ja onko tutkittu niitä asioita, mitä piti. Tutkijan tulee arvioida tutkimustuloksen luotettavuus ja laadukkuus. Tutkittaessa ilmiöitä, mielipiteitä, kokemuksia sekä käyttäytymistä, ihmisten ajattelu ja toiminta ei ole kaavamaisia. Tällaisten tutkimusten luotettavuudessa on aina haasteita eikä niiden kaavamainen toistettavuus ole täysin mahdollista. (Kananen 2014, 145–146.)

Vastaajien määrä, 31/70 oli odotettu, koska kulunut kevät oli opetushenkilöstölle ja oppilashuollon henkilöstölle kansainvälisen COVID-19-viruspandemian aiheuttamien poikkeusolojen takia kuormittava. Lisäksi valitsemaalle kohdejoukolla tulee erilaisia kyselyitä paljon, mikä saattoi omalta osaltaan heikentää osan vastausintoa. Uskomme myös, että kyselyn ajoittuminen myöhäiseen kevääseen, 11–20.5.2020, heikensi vastaajien määrää. Kokonaisuutena pidimme saamiamme vastauksia hyvinä, eikä katoa, joka vaikuttaisi vastausten luotettavuuteen käytännössä ollut. Vaikka tutkimuksemme muuttui kesken työn tekemisen määrällisestä laadulliseksi, pidämme tutkimustuloksia luotettavana.

Valitsimme itse tutkittavan aiheemme ja esittelimme sen Pielaveden kunnan sivistystoimenjohtajalle ja yhtenäiskoulun henkilöstölle. Saimme työmme toteutukselle hyvän vastaanoton. Kollegoiltaamme tuli lukuisia ideoita tutkimuskohteeksi. Tutkimusaiheemme oli alussa laaja, käsittäen koko oppilashuollon. Perehtyessämme lisää aiheeseen eri tutkimusten ja teorian kautta, rajasimme aiheen yksilölliseen oppilashuoltoon ja tutkimuskohteen opetushenkilöstöön ja oppilashuollon henkilöstöön. Rajauksilla pystyimme kohdentamaan tutkimustamme aiheeseen, josta ei ole tehty laajasti tutkimusta. Lisäksi olimme työssämme huomanneet, että oppilashuollon käsitteet menevät toimijoilla usein sekaisin. Yleinen ja yksilöllinen oppilashuolto saatetaan sekoittaa toisiinsa. Samoin oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiset palvelut ja toimintatavat sekoitetaan perusopetuksen pedagogisiin tukimuotoihin.

Tutkimusasetelmamme oli lähtökohtaisesti mielenkiintoinen, mutta haasteellinen. Meillä molemmilla on pitkä työhistoria sivistysosastolla. Mielenkiintoiseksi asetelman teki se, että olemme tehneet itskin yksilöllistä oppilashuoltotyötä ja olemme käytännössä nähneet ja kokeneet sen hyviä ja huonoja puolia. Tämä sama omakohtainen kokemuksemme tekee työstämme myös haasteellisen. Olemme heti tutkimusprosessin alussa tehneet tietoisin valinnan, että tarkastelemme, kokemuksistamme huolimatta, työtämme mahdollisimman objektiivisesti. Emme ole juurikaan keskustelleet tutkimusastamme sivistysosaston henkilöstön kanssa, olemme rajanneet tutkimuskohteemme itsenäisesti ja toteuttaneet tutkimustamme omien ennakkosuunnitelmien mukaisesti. Säilyttämällä objektivisuuden, olemme taanneet, että tutkimustulokset ovat vastaajien vastauksista luotettavasti analysoituja lopputuloksia, ei meidän henkilökohtaisia mielipiteitämme.

Paneudimme tutkimussuunnitelmaamme huolella. Käytimme sen tekemisessä aikaa eri lähtökohdista tehtyjen tutkimusten lukemiseen ja teorian syventämiseen. Lähtökohtana oli löytää tietoa, joka auttaa meitä hahmottamaan perusopetuksessa olevien oppilaiden nykytilanne sekä heidän hyvinvointiinsa ja oppimiseensa vaikuttavat seikat. Teorian avulla johdimme tutkimuskysymyksemme ja teimme opetushenkilöstölle ja oppilashuollon henkilöstölle suunnatun sähköisen lomakkeen.

Haimme tutkimusluvan sivistysjohtaja Jani Alakankaalta. Tutkimusluvalla saimme luvan kerätä aineistoa henkilöstön sähköpostin avulla. Tutkimuksemme noudattaa hyvää tutkimusetiikkaa ja tieteellistä käytäntöä. Noudatimme EU:n yleistä tietosuojaa-asetusta (GDPR) sekä Suomen tietosuojalakeja. Emme keränneet kyselytutkimuksen osallistujien henkilötietoja. Toteutimme kyselytutkimuksen Office 365 Forms-ohjelmalla. Lähetimme tutkimuksen saatekirjeen Savonian edu.savonia.fi- sähköpostilla, johon liitimme vastauslinkin. Jokaisen vastaajan henkilökohtainen vastauslinkki takasi heidän

anonymiteettinsä, koska vastauksista ei ilmennyt vastaajan tiedot tai sähköpostiosoite. Jokainen vastaaja kirjautui kyselyyn pielavesi.fi- tunnuksilla, jotka ovat kaikkien saatavilla. Saatekirjeeseen linkitimme myös Savonian tietosuojaselosteen, josta jokainen vastaaja oli mahdollista käydä se luke-massa. Tutkimuksen päätyttyä ja työemme valmistuttua tuhoamme vastaukset. Taustatietoina ke-räsimme vain tiedon siitä, kuukuuko vastaaja opetushenkilöstöön vai oppilashuollon henkilöstöön. Yksityiskohtaisempi ammattinimikkeellä kerätty tieto olisi vaarantanut vastaajan anonymiteetin.

Tutkimuksemme raportoinnissa noudatimme Savonian raportointiohjetta (Savonia 2020) ja tieteelli-sen kirjoittamisen tapaa, joka on kirjoitettu asiatyylillä sekä yleiskielellä (Vilkkä 2007, 159–163). Opinnäytetyömme viitekehys pohjautuu tutkimuksemme alun teoriaosaan. Kiinnitimme erityistä huo-miota lähdeviitteisiin ja lähdeluettelon paikkansapitävyyteen. Työmme eettisyyden, luotettavuuden sekä lainmukaisuuden kannalta pidämme ensiarvoisen tärkeänä, että toimimme selkeästi esille, mikä on meidän omaa ja mikä, muiden tuottamaan tietoa.

Tutkimuksen tekijöinä olemme aina vastuussa tuottamastamme tutkimustiedosta. Tutkimustuloksista tekemiemme johtopäätösten luotettavuutta lisäsi selkeän ajallisen välin pitäminen analysoinnin ja tutkimustulosten aukikirjoittamisen välillä. Työskentelyn tauottaminen auttoi meitä näkemään oleelli-set ja keskeisimmät tutkimustulokset ja jättämään vähemmälle huomiolle tutkimuksemme kannalta epäoleelliset seikat. Luotettavuutta lisäsi myös työskentely parina. Vertailemalla näkemyksiemme saimme tuotua esille tutkimuksen keskeisimmät ja yksilöllisen oppilashuollon kehittämisen kannalta oleellisemmat näkökulmat.

Vaikka päädyimme muuttamaan tutkimuksemme määrällisestä tutkimuksesta laadulliseen, olemme kyenneet toteuttamaan koko tutkimusprosessin ennalta määritellyssä rajauksessa ja viitekehyksessä. Saamamme vastaukset olivat kattavia ja informatiivisia. Käsittelimme ja analysoimme saatuja tietoja huolellisesti ja rehellisesti. Saadut tulokset esitimme totuudenmukaisesti ja johtopäätöksissä keski-tymme pohtimaan tutkimuksemme tavoitteiden kannalta oleellisia seikkoja.

Tutkimustulokset antavat vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Tutkimuksen toistettavuutta lisää tut-kimuksemme seikkaperäinen kirjaaminen. Tutkimuksemme on mahdollista tehdä identtisenä missä tahansa maamme peruskoulussa. Siirrettävyyttä heikentää tulosten sidonnaisuus aikaan ja paikkaan. Näin ollen, tutkimuksemme täysin tarkka ja luotettava toistettavuus ei ole mahdollista.

7.3 Tutkimusprosessin merkitys ammatillisessa kasvussamme

Koko tutkimusprosessi lisäsi sosionomin kompetenssien ja sosiaalialan keskeisten osaamisen osa-alueiden osaamistamme niin tiedollisella kuin taidollisellakin tasolla. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja ryhmien puolustaminen ja etujen ajaminen sekä epä-kohtiin puuttuminen edustavat meidän molempien arvoja ja ovat työskentelymme lähtökohtia.

Tutkimuksen parissa työskentely syvensi meidän tietoamme ja osaamistamme lasten ja nuorten ko-konaisvaltaiseen hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä, oppilashuoltoa määrittelevistä laista, asetuk-sista ja säädöksistä sekä yksilöllisestä oppilashuollosta. Osaamme analysoida epätasa-arvoa, huono-

osaisuutta sekä hyvinvointia tuottavia kansallisia ja globaaleja rakenteita ja prosesseja sekä ehkäistä syrjäytymistä. Meidän on helpompaa tulevaisuudessa tunnistaa hyvinvoinnin suoja- ja riskitekijöitä sekä soveltaa käytännön työhön ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen tukemisen näkökulmia.

Tekemämme tutkimuksen kautta ymmärrämme entistä paremmin vuorovaikutuksen, monialaisen yhteistyön ja poikkialan verkostotyön merkityksen, etenkin lasten ja nuorten, mutta myös muiden sosiaalialan asiakkaiden, hyvinvoinnin tukemiselle. Osaamme toimia sosiaalialan asiantuntijoina ja ajaa asiakkaan etua erilaisissa moniammatillisissa ja monialaisissa yhteistyökuvioissa. Työskentely lisäsi lasten ja nuorten palvelujärjestelmäosaamista. Osaamme sovittaa yhteen asiakkaille tarkoitettuja palveluita tarvelähtöisesti ja tuoda esille uusien palvelumuotojen tarvetta. Tutkimustyö antaa myös varmuutta työskennellä innovatiivisesti uusien työkäytäntöjen ja -menetelmien kehittämisessä yhdessä yhteistyötahojen kanssa.

Sosiaalialan osaamisalueita ovat tieto, työskentelytapa ja soveltaminen, vastuu, johtaminen ja yrittäjyys, arviointi sekä elinikäinen oppiminen (Savonia s.a). Tutkimustyö lisäsi tietoa niin itse tutkittavasta aiheesta, yksilöllisestä oppilashuollosta, kuin tutkimuksen tekemisestäkin. Kykenemme olemaan saatavilla olevan tiedon suhteen kriittisiä ja punnitsemaan sen totuutta ja sovellettavuutta. Tutkimustyö opetti meille prosessityöskentelyä ja korosti huolellisen työtavan merkitystä tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Osaamme soveltaa aiempia tutkimuksia sekä tämän tutkimuksen tuloksia käytäntöön asiakkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Ymmärrämme vastuamme tutkijoina ja noudattamme eettisiä periaatteita ja ohjeistuksia. Työskentely lisäsi sisäistä yrittäjyyttämme ja itseohjautuvuutta sekä vahvisti haluamme jatkuvaan työssämme kehittymiseen.

Koemme, että saavutimme opintojakson ja itsellemme asetetut tavoitteet. Valitsemamme tutkimusaihe on ajankohtainen ja työelämälähtöinen. Yksilöllisen oppilashuollon tehtävä, turvata eniten tukea tarvitsevien oppilaiden hyvinvointi ja oppiminen, on, jos mahdollista aiempaakin tärkeämpää. Toimeksiantajamme, keskeisempänä henkilönä Pielaveden sivistysjohtaja Jani Alakangas, piti työtämme merkityksellisenä ja mielenkiintoisena. Meille itsellemme tutkimustyöskentely lisäsi ammatillista kasvua ja vahvisti, että olemme valinneet meille molemmille taipumuksiamme, osaamistamme ja kykyjämme vastaavan alan.

Osaamme tehdä perustutkimuksen yleisten periaatteiden ja annettujen ohjeistuksen mukaisesti. Rajasimme tutkimuksen teoreettisen viitekehityksen tarkasti ja käytimme sen kirjoittamiseen perusteltua tieteelliseen näyttöön perustavaa tietoa.

Tutkimusraportin kirjoittamisessa noudatimme Savonian raportointiohjetta (Savonia 2020) ja tieteellisen kirjoittamisen tapaa, joka on kirjoitettu asiatyylillä sekä yleiskielellä (Vilka 2007, 159–163). Olemme tyytyväisiä raportin pituuteen, asiasisältöön sekä ulkoasuun. Raportin kirjoittamisessa kiinnitimme huomiota tutkimuksen kannalta oleellisten ja keskeisten asioiden esille tuomiseen.

Emme toteuttaneet toimeksiantajamme toivetta oppilashuollon sähköisestä oppaasta. Näemme oppaan tärkeänä, mutta jouduimme rajaamaan työmme käytettävissä olevan ajan vuoksi tämän työn sisältöiseksi. Toisaalta koemme, että ajankäytön ennakointi ja omantyyntöjen rajaaminen on yksi ammatillisuuden mittareista. Tutkimuksemme sisältöä voidaan käyttää Pielaveden kunnan oppilashuollon sähköisen oppaan kokoamisessa apuna.

7.4 Tutkimuksen hyödynnettävyys ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Tutkimuksesta hyötyy eniten yksilöllisen oppilashuollon tukea tarvitseva oppilas. On oppilaan edun mukaista, että opetushenkilöstö ja oppilashuollon henkilöstö tuntee oppilas- ja opiskelijahuoltolain ja hallitsee yksilöllisen oppilashuolto-prosessin sekä toimii työssään näiden velvoittavalla tavalla. Tieto ja tiedostaminen lisäävät toimijoiden keinoja havaita tukea tarvitseva oppilas mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Ne myös antavat eväitä ohjata oppilas oikeiden tukipalvelujen ja muotojen piiriin. Tämä toiminta puolestaan lisää tutkitusti oppilaan hyvinvointia ja parantaa oppimistukoksia.

Mitä selkeämpää, avoimempaa ja tehokkaampaa yksilöllinen oppilashuolto on, sitä paremmin siitä hyötyvät myös oppilaan huoltajat ja lähipiiri sekä opetushenkilöstö, oppilashuollon henkilöstö ja eri yhteistyötahot. Vastattaessa tehokkaasti oppilaan haasteisiin ja tuen tarpeisiin vaikuttaa tämä välillisesti myös oppilaan huoltajiin ja läheisiin, koska mitä todennäköisemmin heidän huolensa helpottuu ja kotona sekä vapaa-aikana esiintyvät haasteet vähenevät.

Uskomme, että toimiva yksilöllinen oppilashuolto poistaa eri toimijoiden päällekkäisiä toimintoja, ollen täten myös kustannustehokkaampaa. Toisaalta toimiva yksilöllinen oppilashuolto lisää eri toimijoiden moniammatillista ja poikkihallinnollista yhteistyötä hyödyntäen kunkin tahon erityisosaamisen. Tämän puolestaan oletamme lisäävän toimijoiden välistä luottamusta ja parantavan vuorovaikutusta, mikä puolestaan heijastuu myönteisesti tukea tarvitsevaan oppilaaseen. Toimiva yksilöllinen oppilashuolto on kokonaisuus, jossa oppilas ja huoltajat sekä lähipiiri ovat keskiössä ja heidän tukenaan ovat tarvittavat toimijat. Toimijat tukevat oppilasta riittävällä tiedolla ja taidolla sekä myönteisellä asenteella.

Näemme tutkimuksemme jatkumona. Jotta Pielaveden yksilöllisen oppilashuollon nykytilasta saataisiin kokonaiskuva, täytyisi vastaava kysely tehdä oppilaille ja heidän huoltajilleen. Saatuja tutkimustuloksia voisi verrata tämän tutkimuksen tuloksiin. Olisi mielenkiintoista ja hyödyllistä tietää, kokevatko toiminnan kohteena olevat oppilaat huoltajineen, yksilöllisen oppilashuollon nykytilan, toimivuuden ja kehittämistarpeet samoin kuin toimijana olevat opetushenkilöstö ja oppilashuollon henkilöstö.

Tutkimuksen esiin tuomat keskeiset yksilöllisen oppilashuollon kehittämistarpeet voivat toimia näkökulmina yhdelle tai usealle jatkotutkimukselle. Uskomme, että tiedonkulun haasteet ovat ratkaistavissa yhteisen moniammatillisen pohdinnan tuloksena, mutta tutkimuksella voitaisiin paneutua syvemmälle haasteen juurisyihin. Poikkihallinnollisen yhteistyötä ja toimijoiden välistä vuorovaikutusta olisi myös hyvä tutkia. Löytyykö syy poikkihallinnollisen yhteistyön osittaisista haasteista toimijoiden vuorovaikutuksen pulmista? Vai onko taustalla tiedon puute eri toimijoiden työstä tai jäsentymättömät yhteistyön muodot? Oli syy mikä tahansa, jatkotutkimus olisi enemmän kuin tarpeen, koska poikkihallinnollisen yhteistyön tehostaminen on välttämätöntä, jotta tukea tarvitseva oppilas saa tukea tehokkaasti ja tuloksekkaasti. Toimiva poikkihallinnollinen yhteistyö on tulevien sosiaali- ja terveysuudistuksen (SOTE) ja kansallisen lapsistrategian keskeisimpiä painopisteitä työskenneltäessä lasten ja perheiden parissa.

Oppilaiden, huoltajien, eri toimijoiden sekä kaikkien kuntalaisten käyttöön olisi hyödyllistä luoda sähköinen opas oppilashuollosta. Oppaasta olisi hyvä löytyä selkeästi oppilaille tarjottavat oppilashuollon palvelut ja toimintamuodot. Nykyisin tietoa on haastava löytää, koska se on pirstaleisina eri toimijoiden internetsivuilla tai huonommassa tapauksessa tarvittava tieto selviää vasta suoran yhteydenoton tuloksena.

LÄHTEET

- AIRA, Annaleena 2012. Toimiva yhteistyö, Työelämän vuorovaikutussuhteet, tiimit ja verkostot. [Verkkajulkaisu.] Humanistinen tiedekunta. Jyväskylän yliopisto. [Viitattu 2020-07-29.] Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37743/9789513947088.pdf>
- ESKELÄ-HAAPANEN, Sirpa 2012. Kohdennettu tuki perusopetuksen alkuluokilla. Akateeminen väitöskirja. [Verkkajulkaisu.] Tampereen yliopisto Kasvatustieteiden yksikkö. [Viitattu 2020-07-28.] Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66922/978-951-44-8849-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- ESKOLA, Jari ja SUORANTA, Juha 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 10.painos. Tampere: Vastapaino.
- GHERARDI, Stacy ja WHITTLESEY-JEROME, Wanda 2018. Role Integration through the Practice of Social Work with Schools. [Article]. Children & Schools. January 2018, Vol. 40 Issue 1, p 35–44. [Viitattu 2020-03-27.] Saatavissa: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.savonia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=16&sid=35e24828-a24a-4820-ac5e-e7a3523f408a%40sessionmgr4006>
- GRANFORS, Katarina ja NYBERG, Catarina 2012. Elevhälsan arbetssätt -planering, ärende fördelning och samtal inom elevhälsan i ett professionsperspektiv. [opinnäytetyö]. Örebro yliopisto. [viitattu 2020-03-29]. Saatavissa: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:535588/FULLTEXT02.pdf>
- HAKALEHTO-WAINIO, Suvianna 2012. Oppilaan oikeudet opetustoimessa. Hämeenlinna. Kariston Kirjapaino Oy.
- HARTIKAINEN, Terhi 2020. Koulupsykologi. Pielaveden kunta. Koulupsykologin työnkuva. Yksityinen sähköpostiviesti 21.4.2020. Viestin saaja: Tuula Rytönen
- HEIKKILÄ, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. painos. Helsinki. Edita
- HIETANEN-PELTOLA, Marke 2019, 7–9. Johdanto. [Verkkajulkaisu.] Hietanen-Peltola, Marke, Rautava, Marie, Laitinen, Kristiina ja Autio, Eva (toim.) Kohtaaminen keskiössä – Lapsi- ja nuorilähtöisyys opiskeluhuollon palveluissa. THL 2019. [Viitattu 2020-03-26.] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137983/URN_ISBN_978-952-343-307-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- HIETANEN-PELTOLA, Marke; LAITINEN, Kristiina; AUTIO, Eva ja PALMQVIST, Riia 2018. Yhteisestä työstä hyvinvointia – opiskeluhoitoyhjä perusopetuksessa [Tutkimusjulkaisu.] [Viitattu 2020-03-15.] Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136782/Ohjaus%202018_009_verkko_20180117.pdf?sequence=4&isAllowed=y

HILTUNEN, Erja 2019. Kohti yhteistä. Tutkimus lapsi- ja perhelähtöisen oppilashuollon toteuttamisesta. [Verkkojulkaisu]. [Opinnäytetyö.] Ylempi ammattikorkeakoulututkiminto. Savonia. [Viitattu 2020-08-02.] Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/167276/Hiltunen_Erja.pdf?sequence=2&isAllowed=y

HINTSANEN, Ulla 2020. Kouluterveydenhoitaja. Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri. Yksityinen sähköposti 6.8.2020. Viestin saaja: Tuula Rytönen.

IKONEN, Riikka ja HELAKORPI, Satu 2019. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2019 [Tilastoraportti.] THL 2019. [Viitattu 2020-03-15.] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138562/Tilastoraportti_33_Kouluterveyskysely.pdf?sequence=2&isAllowed=y

KANANEN, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä; Suomen yliopistopaino Oy.

KOSKELA, Teija 2009. Perusopetuksen oppilashuolto Lapissa opettajien käsityksen mukaa. [Akateeminen väitöstutkimus.] [Verkkojulkaisu.] Lapin yliopisto Kasvatustieteiden tiedekunta. Viitattu [2020-07-28.] Saatavissa: https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61660/Teija%20Koskela%20Acta_pdf%20verkkoon.pdf?sequence=4&isAllowed=y

LAITINEN, Jonna 2020. Kuraattori. Pielaveden kunta. Kuraattorin työnkuva. Yksityinen sähköpostiviesti 8.5.2020. Viestin saaja: Kaisa Marila.

LEIVONEN, Heta 2020. Koulujen hyvinvointirooli pomppasi kulisseista valokeilaan. [Artikkeli.] Opettaja 18.6.2020. 12/2020, 12–14.

NIEMINEN, Saara ja TURUNEN, Johanna 2015. Koulusosionomi oppilaan äänen kuulijana. Kuraattorin kumppaniksi koulun sosiaalityöhön. [Opinnäytetyö] Sosiaalialan koulutusohjelma, ylempi AMK. Tampereen ammattikorkeakoulu. [Viitattu 2020-03-26.] Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/92447/Nieminen_Saara_Turunen_Johanna.pdf?sequence=2&isAllowed=y

NILAKAN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELAMA 2016, luku 8. Oppilashuolto. [Verkkosivut.] [Viitattu 2020-03-19.] Saatavissa: <https://peda.net/tervo/ty/opetussuunnitelma/nko2/ol22/8ojtel>

NISKANEN, Sirpa 2020. Sivistysosaston osastosihteeri. Pielaveden kunta. Oppilas- ja henkilökuntamäärät. Yksityinen tekstiviesti 19.3.2020. Viestin saaja: Tuula Rytönen.

OPETUSHALLITUS a, s.a. Opiskeluhoolto [Verkkosivut.] [Viitattu 2020-02-25] Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto>

OPETUSHALLITUS b, s.a. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto [verkkosivut]. [Viitattu 2020-02-03.] Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-ja-koulunkaynnin-tuki-ja-oppilashuolto>

OPETUSHALLITUS. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Oppilashuolto [verkkosivut]. [Viitattu 2020-02-03.] Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTOLAKI. L 1287/2013. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2020-02-02.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20131287>

PEDA.NET PIELAVESI, 2014. Paikallisesti päätettävät asiat ja koulukohtaisen oppilashuoltosuunnitelman laadinta 2014. Oppilashuoltosuunnitelma. [Verkkosivut.] [Viitattu 2020-03-19.] Saatavissa: https://peda.net/pielavesi/perusopetus/pyp69l/oppilashuolto/o2/o:file/download/05ab7c606dbbd307d1937ce0713be721d06dbf72/Oppilashuoltosuunnitelma_2014.pdf

PEKKARINEN, Elina 2020. Lapsen etu unohtui koronakevään aikana. [Artikkeli.] Savon Sanomat 23.7.2020. Uutiset A 20.

PERUSOPETUSLAKI. L 628/1998. Finlex. Lainsäädäntö. [Viitattu 2020-02-03.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

PERÄLÄ, Marja-Leena; HIETANEN-PELTOLA, Marke; HALME, Nina; KANSTE, Outi; PELKONEN, Marjaana; PELTONEN, Heidi; HUURRE, Taina; PIHKALA, Jussi ja HELIÖ, Pia-Liisa 2015. Monialainen opiskeluhoito ja sen johtaminen [Verkkajulkaisu.] Terveystieteiden tutkimuskeskus. [Viitattu 2020-02-13.] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126938/Monialainen_opiskeluhoito_Opas36.pdf?sequence=1&isAllowed=y

PIELAVESI 2016. Pielaveden lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2016. [viitattu: 2020-03-15]. Saatavissa: <https://peda.net/pielavesi/pielaveden-lukio/h:file/download/6b48c6e8a515fb18c8e86518f8f944d9059142e2/Pielaveden%20lasten%20ja%20nuorten%20hyvinvointisuunnitelma%20P%C3%84IVITETTY%20VERSIO.doc>

PIHKALA, Jussi 2020. Eduskunnan Sivistysvaliokunta. Asiantuntijalausunto 19.2.2020. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu 2020-07-28.] Saatavissa: <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2020-AK-285229.pdf>

SALMELA, Anne 2019. Onnistunut kohtaaminen koulupsykologin kanssa – kuka määrittelee onnistumisen? [Verkkajulkaisu.] Hietanen-Peltola, Marke, Rautava, Marie, Laitinen, Kristiina ja Autio, Eva (toim.) Kohtaaminen keskiössä – Lapsi- ja nuorilähtöisyys opiskeluhoitoon palveluissa. THL 2019.

[Viitattu 2020-03-26.] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137983/URN_ISBN_978-952-343-307-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

SAVONIA s.a. Osaamistavoitteet. Sosionomin koulutus on eurooppalaista ja suomalaista tasoa 6 (kansallinen viitekehys). [Verkkajulkaisu.] Viitattu 2020-08-08.] Saatavissa: <https://portal.savonia.fi/amk/fi/opiskelijalle/opetussuunnitelmat?yksi=IS&krtid=1190&tab=2>

SAVONIA 2020. Savonian raportointiohje. [Verkkajulkaisu.] Savonian opinnäytetyöryhmä (toim.) Opinnäyte- ja kehittämistöihin sekä kehittämistehtäviin 2020. [Viitattu 2020-07-22.] Saatavissa: <https://amksavonia.sharepoint.com/sites/reppu-opinnaytetyo/SiteAssets/Forms/undefined>

TALENTIA 2017. Arki, arvot ja etiikka Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu 2020-04-15.] Saatavissa: https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/docs/Talentia_Etiikkaopas_2017.pdf

SOSIAALIPALVELUT 2020. Pielaveden sosiaalitoimiston tiimipalaveri 2020. Kokemuksia yksilöllisestä oppilashuollosta. Yksityinen sähköposti 5.9.2020. Viestin saaja: Tuula Rytönen.

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS 2019, a. Kouluterveyskysely 2017 ja 2019. Perusopetus 4. ja 5. luokka, 2017 ja 2019. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu 2020-06-03.] Saatavissa: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk4/summary_perustulokset2

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS 2019, b. Kouluterveyskysely 2017 ja 2019. Perustulos nuoret 2017 ja 2019. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu 2020-06-03.] Saatavissa: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_perustulokset2

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS 2019, c. Kouluterveyskysely 2017 ja 2019. Pielavesi. Perusopetus 4. ja 5. luokka, 2017 ja 2019. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu 2020-06-09.] Saatavissa: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk4/summary_perustulokset2?alue_0=259771&mittarit_0=200138&mittarit_1=200101&mittarit_2=187203&vuosi_0=v2017#

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS 2019, d. Kouluterveyskysely 2017 ja 2019. Pielavesi. Perustulokset, nuoret 2017 ja 2019. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu 2020-06-09.] Saatavissa: https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_perustulokset2?alue_0=259771&mittarit_0=200138&mittarit_1=199990&mittarit_2=199987&vuosi_0=v2017&kouluaste_0=161293#

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS 2020, TEAviisari Pielavesi. Perusopetus, Pielavesi 2019. [Verkkajulkaisu.] [Viitattu 2020-06-03.] Saatavissa: <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/tulokset?view=PkOPP&y=2019&y=2017&y=2015&y=2013&y=2011&y=2009&r=KUNTA595&r=KOKO-MAA&chartType=pointer&cmp=r>

THL 2019. Kouluterveydenhuolto. [Verkkosivut.] [Viitattu 2020-03-25.] Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/opiskeluhoolto/kouluterveydenhuolto>

TUOMI, Jouni ja SARAJÄRVI, Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 11. painos. Vantaa. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

UNICEF 1989. Convention on the Rights of the Child text [Verkojulkaisu.] [Viitattu 2020-03-03.] Saatavissa: <https://www.unicef.org/child-rights-convention/convention-text>

VALLI, Raine 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 5. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä. PS-Kustannus.

VALTIONEUVOSTO 2019. Lapsen aika. Kohti kansallista lapsistrategiaa 2040. [Verkojulkaisu.] [Viitattu 2020-03-17.] Saatavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161441/VN_2019_4_Lapsen_aika.pdf?sequence=4&isAllowed=y

VILKKA, Hanna. 2007. Tutki ja mittaa, määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

VILPA, Kirsi. 2017. Lapsen etu - kenen etu. Koulun oppilashuolto lapsen edun toteuttaja. [Pro gradu -tutkielma.] Itä-Suomen yliopisto, Oikeustieteiden laitos, Lainsäädäntötutkimus. [Viitattu 2020-02-13.] Saatavissa: https://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20171055/urn_nbn_fi_uef-20171055.pdf

WISS, Kirsi; HIETALA-PELTOLA, Marke; LAITINEN, Kristiina; PALMQVIST, Riia; SAARISTO, Vesa ja SAUKKO, Niina 2020. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa – TEA 2019 [Tilastoraportti.] Tilastokeskus. [Viitattu 2020-06-02.] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139893/Tilastoraportti%20peruskoulut%202019_final%20%284%29.pdf?sequence=5&isAllowed=y

ZERMATTEN, Jean 2010. The Best Interests of the Child. Literal Analysis, Function and Implementation, 3–8. [Working Report]. [Viitattu 2020-03-28.] Saatavissa: https://www.childsrights.org/documents/publications/wr/wr_best-interest-child2009.pdf

LIITE 1: SAATEKIRJE

KYSELYTUTKIMUS PIELAVEDEN YKSILÖLLISESTÄ OPPILASHUOLLOSTA

Olemme Savonia ammattikorkeakoulun viimeisen vuoden sosionomiopiskelijoita. Teemme opinnäytetyömme Pielaveden kunnan yksilöllisestä oppilashuollosta. Tutkimuksemme tarkoitus on kerätä tietoa Pielaveden yksilöllisen oppilashuollon nykytilasta. Keräämme tietoa opetus- ja oppilashuoltohenkilöstöltä sähköisellä kyselyllä. Tarkoituksenamme on selvittää, miten yksilöllistä oppilashuoltoa Pielavedellä toteutetaan ja millaisia mielipiteitä ja kokemuksia toimijoilla on moniammatillisesta yhteistyöstä sekä millaisia mahdollisia kehittämistarpeita ja -toiveita nousee esille. Opinnäytetyömme tuloksia voidaan hyödyntää yksilöllisen oppilashuollon kehittämisessä.

Jaamme kyselyn kaikille Pielaveden kunnan opetus- ja oppilashuollon toimijoille. Kysely on avoinna 11.–20.5. 2020 välisenä aikana. Kyselyyn pääset vastaamaan oheista vastauslinkkiä käyttämällä. Vastaaminen tapahtuu anonymyminä, emmekä kerää vastaajien tietoja, kuten sähköpostiosoitteita. Vastauksia ei voida yhdistää tiettyyn henkilöön. Vastaukset tuhoetaan opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

Maailmanlaajuinen COVID-19 pandemia on haastanut koulujen oppilashuoltoa erityisellä tavalla. Toivomme, että vastaatte kysymyksiin ajatellen koko mennyttä lukuvuotta.

Noudatamme EU:n yleistä tietosuojasetusta (GDPR) sekä Suomen tietosuojalakia. Oheisesta linkistä pääset lukemaan Savonian tietosuojaselosteen.

<https://portal.savonia.fi/amk/fi/tutustu-savoniaan/tietosuoja>

Kiitos, että vastaat kyselyyn ja osallistut yksilöllisen oppilashuollon kehittämiseen Pielavedellä!

Yhteistyöterveisin

Kaisa Marila puh. 040-516 52 95 kaisa.marila@edu.savonia.fi

Tuula Rytönen puh. 044-0449837 tuula.rytkonen@edu.savonia.fi

SAVONIA
AMMATTIKORKEAKOULU

LIITE 2: SÄHKÖINEN LOMAKE

KYSELYLOMAKE ”PIELAVEDEN YKSILÖLLINEN OPPILASHUOLTO”

1. TAUSTATIEDOT

Olen

- a. Opetushenkilöstöön kuuluva (opettaja, koulunkäynninohjaaja, opinto-ohjaaja, rehtori, koulun johtaja)
- b. Oppilashuollon henkilöstöön kuuluva (kuraattori, koulupsykologi, kouluterveydenhoitaja, koululääkäri, sosiaalipalveluiden toimija)

2. PIELAVEDEN YKSILÖLLISEEN OPPILASHUOLTOTYÖHÖN KUULUVIA PALVELUITA JA TOIMINTAMUOTOJA OVAT...

3. PIELAVEDEN YKSILÖLLISEN OPPILASHUOLLON TARJOAMA TUKI OPPILAALLE ON RIITTÄVÄÄ. VOIT HALUTESSASI TARKENTAA VASTAUSTASI KYSELYN LOPUKSI.

- a. täysin samaa mieltä
- b. osittain samaa mieltä
- c. osittain eri mieltä
- d. täysin eri mieltä

4. KEIDEN OPPILASHUOLLON TOIMIJOIDEN KANSSA OLET TEHNYT YKSITTÄISEN OPPILAAN ASIOISSA YHTEISTYÖTÄ? VOIT VALITA USEAMMAN VAIHTOEHDON.

- a. Kouluterveydenhoitajan
- b. Koululääkärin
- c. Kuraattorin
- d. Koulupsykologin
- e. Sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan
- f. Etsivän nuorisotyön
- g. Perhetyöntekijän
- h. Opettajan
- i. Erityisopettajan
- j. Opinto-ohjaajan
- k. Rehtorin/ koulun johtajan
- l. Muun tahon, minkä? _____

5. OLEN TEHNYT YKSILÖLLISEN OPPILASHUOLLON MONIAMMATILLISTA YHTEISTYÖTÄ PIELAVEDELLÄ VOIT VALITA USEAMMAN VAIHTOEHDON.

- a. epävirallisessa keskustelussa
- b. suullisessa konsultaatiossa
- c. kirjallisessa konsultaatiossa
- d. yhteisvastaanotolla
- e. palaverissa
- f. yksilöllisessä oppilashuoltoryhmässä
- g. muulla tavoin, miten? _____

6. MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ TOIMII PIELAVEDELLÄ HYVIN. VOIT HALUTESSASI TARKENTAA VASTAUSTASI KYSELYN LOPUKSI.

- a. täysin samaa mieltä
- b. osittain samaa mieltä
- c. osittain eri mieltä
- d. täysin eri mieltä

7. YKSILÖKOHTAINEN MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ TUKEE OPPILAAN HYVINVOINTIA JA OPPIMISTA HYVIN PIELAVEDELLÄ. VOIT HALUTESSASI TARKENTAA VASTAUSTASI KYSELYN LOPUKSI.

- a. täysin samaa mieltä
- b. osittain samaa mieltä
- c. osittain eri mieltä
- d. täysin eri mieltä

8. MITEN KEHITTÄISIT PIELAVEDEN YKSILÖLLISTÄ OPPILASHUOLTOA. VALITSE MIELESTÄSI KAKSI TÄRKEINTÄ KOHDETTA. VOIT HALUTESSASI KERTOA KEHITYSIDEOITA KYSELYN LOPUKSI.

- a. tiedonkulku
- b. poikkihallinnollinen yhteistyö
- c. suunnitelmallisuus
- d. resurssointi
- e. ohjeistukset
- f. toimijoiden välinen vuorovaikutus
- g. johtaminen
- h. muu, mitä? _____

9. LOPUKSI VOIT KERTOA PIELAVEDEN YKSILÖLLISEN OPPILASHUOLLON TOIMINNASTA, KEHITYSTARPEISTA, PALVELUISTA JA MONIAMMATILLISEN YHTEISTYÖN TOTEUTUMISESTA OMIN SANOIN.

Kiitos vastauksista!